

FILATELIST št. 29

Glasilo Filatelističnega društva Idrija

10. april 2016

VSEBINA

UVODNIK	- Franci Jereb	3
DELO FD IDRIJA 2015	- Franci Jereb	6
PROMOCIJA OB IZDAJI ZNAMKE B. HACQUET-a	- Franci Jereb	8
FESTIVAL IDRIJSKE ČIPKE 2015	- Tadeja Bezeljak	11
FD IDRIJA NA FESTIVALU IDRIJSKE ČIPKE 2015	- Franci Jereb	13
BODI EDINSTVENA V EVROPI...	- Čipkarska šola Idrija	14
V ZNAMENJU ČIPK	- Afroditia Hebar Kljun	17
350 LET GODBENEGA DRUŠTVA RUDARJEV IDRIJA	- Tina Benčina	19
PROMOCIJA IDRIJSKIH ŽLIKROFOV IN...	- Franci Jereb	22
OD KOD IZVIRAJO IDRIJSKI ŽLIKROFI	- Rasto Reven	26
ŽLIKROF SE PREDSTAVI	- Marija Kavčič—Mici	31
ŠEBRELJSKI ŽELODEC	- Franci Jereb	33
PROMOCIJE POŠTNIH ZNAMK Z METKO RUPNIK	- Nikolaj Jereb	35
POGOVOR Z NAJMLJAŠIMA ČLANOMA FDI	- Ljubo Ukmar	37
DEJAVNOST FDI - MEDIJSKE OBJAVE 2015	- Metka Rupnik	40
SO LETA MINILA	- Voj Korejc	43
FZS IN NJENO ČLANSTVO	- Ljubo Ukmar	44
TOČKOVANJE AKTIVNOSTI DRUŠTEV V OKVIRU FZS	- Ljubo Ukmar	47
FILATELISTIČNA KARIKATURA	- Silvester Bajc	5,34,39

FILATELIST je glasilo Filatelističnega društva Idrija, p. p. 111, 5280 Idrija.

Izhaja vsaj enkrat letno v nakladi 100 izvodov.

Mnenja avtorjev člankov so neodvisna od stališč upravnega odbora FD Idrija.

Odgovorni urednik: Franci Jereb. Tehnični urednik: Ljubo Ukmar.

Lektor: Janez Kavčič. Tisk: Ljubo Ukmar.

UVODNIK

Franci Jereb

Oh te pošte. Mislim na državne pošte, ki so pred kakimi 15 leti marsikje prešle iz monopola države v zasebno poslovno tekmo – tudi v Sloveniji. Že pred tem so opazovale razvoj drugih zasebnih pobud v enakem poslu: na področju prenosa sporočil in dokumentov elektronsko pošto, na področju prenosa paketov v najširšem smislu pa vzpenjajoče se DHL, FedEx, United Parcel Service, TNT, GLS, da ne naštevam do manjših. Pa so bogate Pošte bogatih držav zbrale desetine milijard in v kompliciranih transakcijah odkupile konkurenco; recimo DHL, ki je iz ameriš-

kih zasebnih rok prešel v največjem deležu v Nemčijo, tako, da ne veš več ali je riba Deutsche Post pojedla DHL ali si je DHL privoščil za večerjo nemško Pošto, saj je slednja zdaj le podenota krovne »Deutsche Post DHL«. Hvali se s preverljivim podatkom, da je postala **največje podjetje za prenos pošiljk na svetu**. Tako bo ostalo, če bodo ameriški mogotci ostali vsak pri svojem in se ne bodo združevali. Tudi Kraljeva pošta Njenega Veličanstva v Londonu je dala nad 5 milijard dolarjev za delež mreže, ki je bil Nemcem pri DHLu odveč. Dobili so pogodbe, znanje, materialno bazo, vpeljane poti in patente DHL-ovih partnerjev za obogatitve svojih povezanih globalnih mrež Parcelforce, Worldwide Express, Global Mail UK. Kljub temu Angleži sodelujejo tudi z evropskim, tudi v Sloveniji od Pošte sprejetim sistemom GLS. Pred desetimi leti so recimo združeni giganti Britanske pošte prinesli 50 milijard letno v zakladnico. Nemcem odgovarjajo, da so **največji prenašalec pošiljk v Evropi**. Manjka le še tretji partner, da bi dosegli stari znani ameriški vic o kavarnah (objavljen na strani 5).

Vse to se dogaja ob jasno izračunani in zasledovani ugotovitvi, da število pisemskih pošiljk in tiskovin upada, število poslanih paketov pa ob globalnem poslovanju narašča. In Pošte se pridružujejo tem veletokom, kar se jim bogato obrestuje. A mogoče le velikim? Samo ilustracija: nemška pošta ima v lasti nad 100 velikih avionov, njeni sodelavci pa jih imajo še nekaj sto manjših.

Iz katalogov je razvidno, da se je, obratno sorazmerno s številom (frankiranih) pisemskih pošiljk, močno namnožilo tiskanje znamk. Letnih izdaj večine držav je vsaj 3x več kot nekoč: 30 do 50 izdaj s 70 do 100 znamkami na leto. Upoštevajoč še različne variante posameznih znamk in dodatno ponudbo je to število še večje. Težko verjamem, da ima pošta s tem profit, saj to filateliste odbija. Kdo pa ve. Slovenske poštne enote imajo po neuradni informaciji večji finančni promet od maloprodaje različnih ne-poštних artiklov kot od pisemskih pošiljk. Mogoče je paketni promet večji. Prevzemajo pa tudi podizvajalske posle za velikane (npr. UPS).

Zdaj je na perifernih slovenskih poštah kriza, tako da nihče več ne ve kdaj bo kaka poslovalnica ukinjena ali preoblikovana. Sklenjeno je, da pošta 5275 Godovič postala 1. 2. 2016 pogodbeno pošta in se je preselila 180 metrov proti Ljubljani na generalno prenovljen bencinski servis Petrol Godovič. Želimo ji, da bi tam obstala in nadalje delovala, čeprav ne bodo zaposlili prave poštarice. Enaka bo usoda pošte 5281 v Spodnji Idriji, ki se prvega aprila letos predvidoma seli dobrih 100 metrov proti severu v knjigarstvo Opalika in tudi pošte 5274 v Črnem Vrhu, ki naj bi jo prevzel bencinski servis. Želimo jim, da ostanejo in služijo ljudem v kraju na podoben način kot doslej.

Se pa tako preoblikovanje pošt v svetu obnese že vsaj iz šestdesetih let prejšnjega stoletja. V ZDA sem pred 42 leti prvič opravil poštno storitve v zelo domači splošni trgovini gorske vasi Burkes Garden v Virginiji na grebenu Apalačev. Prodajalec je stopil v poštni kiosk ob blagajniškem pultu pod streho trgovine, da mi je prijazno postregel. Tako izkušnjo sem imel kasneje še večkrat. Najbolj mi je ostala v spominu velika prašna lopa trgovine in pošte v puščavskem naselju Dell v Nevadi, ki ga danes še na zemljevidu ne najdem več.

Ob preobilju znamk je težko ostati razumen filatelist. Problem je v praksi takoj veliko manjši, saj vsakogar finančna situacija kmalu prisili, da racionalizira svoje zbiranje na obvladljivo tematsko raven, ki si jo še lahko privoščiti. Omenil sem dodatno ponudbo Pošt, zaradi katere je število izdanih znamk neznan. Precej Pošt si je (=nam je) privoščilo osebne poštno znamke, katerih vsebino in število čuvajo kot poslovno tajno in jih ne izdajo za kataloge. Pa še več različnih ad hoc narejenih ilustriranih frankovnih nalepk tiskajo Pošte kot zamenjavo za znamke. Nekatere Pošte omogočajo, da si vsak pošiljatelj sam doma stiska z interneta ustrezne znamke za svojo pošto, za katere izbere ceno po ceniku in spremljajočo sličico iz manjšega ponujenega nabora znamk. (Analogija z domačim tiskanjem prepustnic na letalo pred poletji.)

Pa smo od velikih poslov in privatnega zbiranja znamk pri društvenem delu. V društvi filatelisti delujemo z drobižem, ne z milijardami. Iščemo in uveljavljamo smiselne predloge znamk, obeležujemo izdaje, dotikajoče se domačih ljudi in dogodkov, redno prejemamo vse novosti Pošte Slovenije, debatiramo o filateliji, razstavljamo, se udeležujemo razstav in zbirateljskih sejmov, urejamo društveno internetno stran, izdajamo letni Bilten. To delo je utrudljivo in si ga vsak od nas drugače predstavlja, saj z leti postajamo vse bolj individualisti, ki se trudimo delovati društveno. Pogrešamo strokovne finančne in statutarne konkretne nasvete in pisnih predlog, ki bi jih ob zategovanju davčne kontrole v RS verjetno vsa društva rade volje sprejela, če bi vedeli, da prihajajo od dobro podkovanega strokovnjaka. Lahko bi nam jih podala Filatelistična zveza Slovenije, lahko Občina. Slednja bi zadovoljila več zainteresiranih, saj je v Idriji in okolici nekaj desetnih društev.

Pogosto se sprašujem ali je za hobby, kar filatelija je, res potrebno toliko žolča in strahu kaj bo narobe, kjer sploh nič ne bi moglo biti, saj se nismo odločili za letanje z zmaji ali za vrhunski alpinizem. Čas bo pokazal kako in kaj, če bo le kaj podmladka v društvu. Sosednja Italija redno skrbi za promocijo filatelije, ki je istočasno ogledalo življenja domače države, njenih vrednot in ponosa. To se izkazuje tudi v vsakoletni seriji Dan filatelije, ko 3 do 5 znamk nosi parolo: »Filatelija v šole«. Bi bil to lahko del Državljanke vzgoje pri nas? Vsekakor pa ne bi vsega ponavljal za Italijani. Mogoče o njih še nekaj. Izdali so že precej (tudi zelo spornih) znamk o italijanski kulturi, stavbah in manjšinskem šolstvu v Sloveniji in na Hrvaškem, o vojnih in poveljskih dogodkih v Istri in Črni Gori. Namesto nas izdajajo znamke s pršutom Slovencev iz sv. Danijela v Benečiji, z lončenimi pečmi iz Stare Gore in z dobrim vinom z vzhodnih Brd Julijske Krajine (Brda so za nas zahodna). Tudi Avstrija je že izdala znamke o Ljubljani, Postojni, Puhu, ... Bi res ne mogla tudi Pošta Slovenije v eni »zamejski« seriji letno izdati znamke ali dveh z neizpodbitno slovenskim motivom onstran meje, ki je ni več?

Zbiramo se na 67. Občnem zboru. Poskušajmo se sprostiti in uživati v filateliji.

Ameriška kava (Franci Jereb)

Ulica velikega ameriškega mesta, rezervirana za pešce, polna ljudi. Med tremi kavarnami v ulici ni velike razdalje. Na prvi se pojavi velik napis: »Vstopite k nam, naša kava je najboljša v ZDA«. Ker to vleče, je nad drugo kavarno kmalu transparent: »Kuhamo najboljšo kavo na svetu.« Tretja kavarna pa ni dolgo zaostajala, saj je konkurenca neusmiljena. Nad vrati si že od daleč zagledal jasen napis: »Pri nas si privoščite najboljšo kavo v tej ulici!«

DELO FD IDRIJA 2015

Franci Jereb

V letu 2015 nam je Pošta Slovenije postregla kar z dvema izdajama na idrijsko-cerkljanske teme: januarja 2015 z Balthasarjem Hacquetom in novembra 2015 z 12. nadaljevanjem serije »Z žlico po Sloveniji«: na eni znamki Idrijski žlikrofi, na drugi pa Šebreljski želodec.

Kako smo te izdaje promovirali sem opisal na drugem mestu v Biltenu. Znamko s šebreljskim želodcem smo se odločili žigosati z dnevnim poštnim žigom pošte v Cerknem, saj spadajo Šebrelje pod to enoto.

Seveda je bilo pri pripravi promocij udeleženih še precej ljudi, hvala vsem. Tudi na tem mestu še enkrat omenim likovne avtorje razglednic: Rafael Terpin za Hacqueta, Jani Peternelj za žlikrofe. Drago Polak je ponudil za razglednico odkupljeno fotografijo Bojana Tavčarja. Vsi trije likovniki različnih profilov so cerkljanski ustvarjalci, seveda pa je ob tem Rafko tudi zelo idrijski. Zadnje popravke in tisk je opravil in kartice natisnil Danilo Sedej.

Junjski tradicionalni blok dveh društvenih izdaj je vseboval:

Ob občinskem prazniku na dan sv. Ahaca predstavitev idrijske Godbe rudarjev ob njeni 350-letnici delovanja v obliki maksimum karte z društveno osebno poštno znamko in s spominskim poštnim žigom. Trije likovni umetniki so oblikovali vsak svoj element: Jani Peternelj razglednico, Robert Zabukovec znamko in Nande Rupnik posebni poštni žig. Sponzor je bil pri tem projektu deloma sponzor Godbenega društva rudarjev: Hydria iz Spodnje Idrije. Vse potrebno nam je za tisk pripravil in stiskal Danilo Sedej. Seveda je bila še vrsta sodelavcev, ki so društvu priskočili na pomoč. Hvala za to.

Obeležitev 350-letnice Godbenega društva rudarjev je imela dodatek že pomladi 2015. Nande Rupnik nam je pripravil likovno predlogo za »flam«, ilustrirani stroji poštni žig na idrijski pošti, ki se je vrtel od maja do konca leta in na strojno žigosanih kuvertah opozarjal na visok jubilej. Smola je le ta, da nad 50 let star strojček za žigosanje ne odtiskuje več natančno in je zato večina odtisov res slaba. Take obeležitve bodo učinkovite, ko dobi pošta 5280 nov, digitalni tiskalnik za ta namen

Ob čipkarskem festivalu smo v sodelovanju s Centrom za idrijsko dediščino (za naprej: CID) pripravili razglednico, znamko in žig projekta Niti svetlobe, da izdamo res aktualno maksimum karto. Vse tri elemente nam je oblikoval Jani Peternelj, ki stalno uspešno sodeluje ob čipkarskih projektih. Znatni del stroškov izdaje je prevzel CID. Ko smo imeli vse pripravljeno nas je zmrznil hladen tuš. Nosilci projekta so nas opozorili, da je bleščeča obleka iz čipk, ki smo jo predstavili, zaščiten evropski projekt in bi z izdajo kršili pogodbeno pravila. Zadnji hip je šla naklada v bunker, kot se temu reče. Na stojnici v

okviru FIČ smo se zaradi teh licenčnih zapletov morali znajti po svoje. Zahvaljujem se vsem članom, ki ste sodelovali ob tem projektu in ohranili mirno kri. Že drugo leto so nas letos postavili pred kripto cerkve sv. Barbare. Prej smo bili vajeni za pešce bolj prometnega prehoda nad »štengami« s trga proti magazinu. Nekaj dobrih lastnosti je tudi na tej naši novi lokaciji, najdejo pa nas nekateri resni filatelisti malo težje.

Ob FIČ smo organizirali na gradu res obsežno filatelistično razstavo »Od vlakna do čipke«, ki jo je postavil tekstilni profesionalc in filatelist iz Škofje Loke dr. Janez Cerkvenik. Torej tudi ob FIČu se zahvaljujem županu Občine Idrija, Mestnemu muzeju, ICRI, CIDu, Čipkarski šoli, Janiju Peternelju, Robertu Zabukovcu, Nandetu Rupniku, sočlanom FD in še ostalim, ki ste nam kakorkoli pripomogli, da smo obeležili te dogodke.

Nekaj projektov nam ni steklo. Pogovarjali smo se o obeležitvi koč na Hlevišah, pa o sodelovanju pri proslavi 100-letnice rojstva režiserja Pasolinija, ki je obiskoval šolo v Idriji. Različni so razlogi, a vedno kaj »čafne tud' u žaumf«, kot piše v občinskem glasilu.

V leto 2016 bo vsekakor glavni dogodek svetovni kongres klekljaric v Sloveniji, OIDFA, ki bo imel tudi delavnice in razstave v Idriji. Na občinski praznik tradicionalno ne bomo pozabili. V tem letu obnovimo tudi bienalni piknik. Našlo se bo še kaj. V času, ko to pišem, še nismo sestavili uradnega predloga za program izdaj. Ob objavi pa bo ta predlog pred člani na občnem zboru.

Zbornik je naša bolečina. Upam, da bo letos prodna.

Anekdota (Franci Jereb)

Ob pregledovanju albuma znamk mi je pomagala prijazna črna muca, evropska čistokrvna mešanka, z mirnim ležanjem na mizi ob albumu. Statična elektrika, na prozornem pokrovčku za znamko pasme Devon rex iz serije »Mačke« v Abafilovem albumu Italije, je iz bližine črne mačke neko pritegnila mačjo bolho, in jo tako privlačila, da ni mogla odskočiti z gladke prozorne površine nazaj med varno črno dlako. Odskočila je pravzaprav kar dvakrat, a le kak centimeter, pa jo je vedno pritegnilo nazaj kot magnet na sredino male prozorne plastike. Tako mi je ni bilo težko usmeriti v boljša nebesa. Znanstveni zaključek: pasemske mačke Devon rex pritegujejo bolhe bolj od predstavnic Evropske mačje pasme.

200-LETNICA SMRTI BALTHASARJA HACQUETA

Promocija ob izdaji znamke Pošte Slovenije

Franci Jereb

Pošta Slovenije

je izdala priložnostno poštno znamko (PPZ) in žig prvega dne (ŽPD) ob 200-letnici smrti Balthasarja Hacqueta. Oblikovanje PPZ in ŽPD: Andrej Žagar.

Filatelistično društvo Idrija

je pripravilo maksimum kartico (MK) iz razglednice lastne naklade.

z novo znamko PS in ŽPD.

Številka izdaje: 107.

Motiv: Balthasar Hacquet in tevje.

Oblikovanje: Rafael Terpin.

Tisk: Pagis Idrija.

Zelo zasnežen je bil tisti zadnji petek 30. januarja 2015 ob izidu znamke v čast nam ljubemu kirurgu iz idrijske zgodovine, Balthasarju Hacquetu. Seveda ga nimamo radi le Idrijčani, saj je tudi v Ljubljani in po vsej Kranjski v svojem času delal mnogo dobrega in za povrh še odlično populariziral naše kraje po vsej Evropi, ko je med množico svojih rutinskih poklicnih opravil z vsem srcem nadaljeval začeto Scopolijevo raziskovanje in opisovanje narave Dežele Kranjske.

Moža smo počastili v našem društvu že leta 1996 z izdajo spominske poštne ovojnice in priložnostnega poštnega žiga v njegovo čast. Takrat so si naši slavni možje sledili zaporedoma na naših izdajah ob občinskem prazniku.

Pošta Slovenije, Občina Idrija, Filatelistična zveza Slovenije in naše društvo smo bili ta večer soprireditelji promocije nove znamke na domačem gradu Gewerkenegg, kjer sta nam Glasbena šola Idrija in Mestni muzej Idrija za ta namen brezplačno odstopila prostore.

Majhno filatelistično razstavo je v TICupri Črnem orlu postavil naš član in pevec okteta Vladislav Štravs. V vitrine je postavil vse, kar se filatelističnega najde o slavnih Idrijčanih in Cerkljanih, ne glede ali so se tu rodili ali pa so tu s svojim delom zaznamovali svojo dobo in naše kraje.

Kulturni program je izvedel Prfarski moški oktet, katerega basovska četrtina pripada tudi našemu društvu. Žal so s tem pričeli svoje zadnje leto javnega delovanja. Nekaj domoljubnih pesmi ob slovenskih kulturnih srečanjih pač ne sme manjkati. Likovno izvedbo naših vzporednih spominskih izdaj je prevzel akademski slikar

Rafael Terpin, vreden naslednik starih raziskovalcev na področju iskanja in dokumentiranja cvetja in bivališč naših hribov in dolin, sodelavec botanične sekcije domačega muzejskega društva in sodelavec ljubljanskega Botaničnega vrta. Zanj, vztrajnega pohodnika, velja, da pozna rastišče vsakega posebnega cveta na Idrijskem in Cerkljanskem. Na njegovih likovnih listih, ki napolnjujejo nekaj map, so izrisana z mojstrskimi potezami in barvami vsa botanična čuda naših bregov. Rafkove slike krajín so sicer umetniški prikaz barvnega in perspektivnega bistva krajine, njegove risbe rožic pa kažejo ostro oko za detajle koreninic in lističnih robov, ki jih izriše kot jih je Bog ustvaril. Taki risbi doda še dotik svoje barvne umetnosti. Kaj bi Scopoli in Hacquet gledala, če bi to videla. In naš Rafko ni društvu poklonil že prej izrisanega lista za razglednico. Malo, večinoma zeleno cvetko tevja, Hacquetie, je za našo rabo na novo narisal. Nepoznavalec bi jo, nagnjeno na stran, lahko objavil v vsaki možni smeri, a on je točno določil kako mora biti postavljena in zakaj tako. Za razglednico je določil tudi enega od znanih portretov Hacqueta. Oblikovanje je elektronsko dopolnil naš sodelavec Danilo Sedej in razglednice natisnil.

Odločili smo se za izdelavo maksimum kart in na njih uporabili novo izdano priložnostno poštno znamko in žig prvega dne pošte 5280 Idrija.

In ta zasneženi večer se nas je zbralo v dvorani Glasbene šole Idrija nekaj nad 70, kljub komaj prevoznim potem okrog mesta in po mestnih klancih. Precejšen delež je bilo naših društvenih članov, čeprav to ni običajno.

Brez naše napovedovalke Metke Rupnik si ne predstavljamo promocij. S svojim profesionalnim, srčnim nastopom, jasnim glasom in vablјivim nasmehom umiri publiko in nas usmeri v posamezne faze dogajanja. Tako je tudi tokrat začela in še ostale nastopajoče sproščala za nastop. Napovedala je najprej županov pozdrav.

Župan je seveda takoj poprijel in na kratko izrazil veselje nad tem, koliko osebnosti imamo primernih za predstavitev na slovenskih znamkah, pozdravil predstavnike Pošte in Filatelistične zveze, z nami pa se itak pozdravlja zelo pogosto. Povabil je tudi na pogostitev po uradnem delu. Društvo mu je hvaležno, saj je prevzel tudi stroške pogostitve.

Pošta Slovenije je za svojega predstavnika na promociji določila Franca Gorupa, direktorja poslovne enote Nova Gorica, nad katero je že visela racionalizacijska senca skorajšnje ukinitve. Seveda je imel s seboj spremstvo tehničnega in organizacijskega pomočnika. Povedal je nekaj pozdravnih in vsebinskih misli na temo izdaje in razglasil znamko za izdano v promet.

Podpredsednik FZS Igor Pirc je pozdravil srečanje in povedal nekaj besed o pomoči Zveze pri politiki emisij poštних vrednotnic Pošte Slovenije. Moja zahvala vsem akterjem je bila kratka, a sem jo povedal iz srca.

Več časa pa si je vzela, kljub skrajni racionalizaciji svojih tekstov, naš glavni govornik, zgodovinar, profesor Janez Kavčič, za govor o življenju in delu ter še danes dragoceni dediščini kirurga Hacqueta. Očitno je materiala za celo knjigo o tem človeku. Janez je naš član in odbornik, tudi pel je pri oktetu ob predstavitvi. Poslušali smo že veliko njegovih pripovedi iz zgodovine. Vsi vemo, da niso kratke, pa se kljub temu ob živosti njegove pripovedi ne dolgočasi nihče, ki ga tematika vsaj malo zanima. Verjetno še slučajnemu obiskovalcu zbuja zanimanje za tematiko. Zgodovinarji se ločijo na suhoparne naštevance podatkov in na barvite orisovalce dogodkov in oseb. Janez je med slednjimi.

Po dodatni pesmi je sledila izmenjava protokolarnih daril med gostitelji in Pošto Slovenije in FZS. Pa spet glasba. Med vso promocijo se je na platnu vrtela množica slik na temo slavljenca in njegovih rožic.

Pogostitev je kar trajala ob prijetnem klepetu o nadaljnjih načrtih in še marsičem v Pirnatovi galeriji gradu/muzeja. Tudi oktet je še zapel. Nikomur se ni prehudo mudilo v sneg, ki je zunaj okraševal mesto.

foto: Ljubko Ukmar

Izpostavljeno poštne okence ob promociji na gradu Gewerkenegg.

34. FESTIVAL IDRIJSKE ČIPKE 2015

Tadeja Bezeljak, CID

Festival idrijske čipke je pomembna prireditev v občini Idrija, saj povezuje vse, ki se posredno ali neposredno ukvarjajo z idrijsko čipko, njeno izdelavo in poučevanjem, raziskovanjem, oblikovanjem in promocijo. 34. Festival idrijske čipke je potekal med 19. in 21. junijem in številnim obiskovalcem ponudil preko 40 najrazličnejših dogodkov, tako strokovnih kot zabavnih. Festivalsko dogajanje je bilo **razporejeno po celotnem mestnem središču**, kar je Idriji dalo pridih sproščenosti in odprtosti. Naslov otvoritvene slovesnosti, »Živosrebrne niti svetlobe«, je bil hkrati tudi rdeča nit festivala.

Lansko leto je Festival že drugič organiziral Center za idrijsko dediščino. Prvotno je bil zasnovan z željo po novi mladostni energiji in dogajanjem, ki je bilo razpršeno po celotnem mestnem središču, kar so zelo pozitivno sprejeli obiskovalci že leta 2014. Še več pozornosti je bilo namenjeno delavnicam in dogodkom za družine. Izjemen obisk so tudi tokrat zabeležile privlačne razstave, večerna zabava pa je v središče Idrije ponovno privabila veliko množico ljudi. Ni naključje, da nas je v otvoritveno slovesnost 34. Festivala idrijske čipke popeljala svetlobna zgodba idrijske preteklosti, ki oživlja živo dediščino rudarjenja v Idriji, saj smo lani na pobudo Unesca obeležili mednarodno leto svetlobe - pomembno dimenzijo v življenju človeštva 21. stoletja. Vrhunec otvoritvene slovesnosti je osvetlila svečana multimedijska kreacija-Ledolomilka Čipkarske šole Idrija, s katero se je tradicionalna preteklost združila z inovativno idealistično svetlo prihodnostjo. Številne razstave so s svojimi izdelki sooblikovali tako učenci Čipkarske šole Idrija kot tudi že uveljavljeni razstavljalci, ki so inovativno prikazali klekljane izdelke. Nekatere razstave je bilo mogoče obiskati do konca poletnih mesecev.

Strokovni posvet »Kako delati modo z idrijsko čipko« je potekal v Gimnaziji Jurija Vege Idrija. Tako čipka, kot moda, sta izredno spretni pri prilagajanju spremembam v družbi, saj se stalno nadgrajujeta.

Delavnice klekljanja za odrasle s temo **Čipkaste sence čajne lučke** se je udeležilo 27 udeležencev iz Slovenije in tujine. Na delavnici so udeleženci izdelovali čajne lučke z idrijsko čipko.

Državno tekmovanje v klekljanju za Priznanje Ivanke Ferjančič je stalnica festivala že od leta 1952. Gre za posebnost, ki ločuje Idrijo od drugih klekljarskih središč, saj je tekmovanje strokovno podprto s strani Čipkarske šole Idrija. Poudarjena je kakovost izdelave, saj ima strokovna komisija, ki izdelke ocenjuje, izdelane zelo visoke kriterije. Državnega tekmovanja v klekljanju se je lani udeležilo 119 otrok in 30 odraslih tekmovalcev. Po zaključku tekmovanja se je podelilo tudi klekljarske certifikate, ki jih je prejelo 28 odraslih klekljaric in 5 učenk Čipkarske šole Idrija. Klekljarice bodo lahko s pridobljenim certifikatom svoje čipke označevale z geografsko označbo »Idrijska čipka«.

Lanskoletni program Festivala je zajemal številne delavnice in prireditve za družine (več kot 10 dogodkov), kar je naletelo na izjemno dober odziv obiskovalcev. Delavnice so bile oba dneva razporejene čez cel dan in kljub slabemu vremenu v soboto tudi zelo dobro obiskane. Organizator je ohranil nekatere delavnice iz leta 2014 ter jih popestril z novimi. **V kulinaričnem dogodku** za otroke so, pod vodstvom otroške kuharice Emilije Pavlič, nastajale pečene »čipkarije« iz kvašenega testa. **Kreativni otroci v čipki** so s pretikanjem niti okrasili svoj vzorec za čipko, spoznavali Idrijo skozi slikanice, jih pobarvali... in s tem ustvarili nepozaben spomin na skupno ustvarjanje v Idriji, se pomerili kdo bo najhitrejši v sestavljanju **MEGA čipkaste** sestavljenke. Na **ustvarjalnih delavnicah z Waldorfsko šolo** Ljubljana so otroci spoznavali postopek **mokrega polstenja in tako izdelovali žogico in angele iz nepredene volne ter se izurili v prstnem pletenju**. V **Mestni knjižnici in čitalnici Idrija** so najmlajši obiskovalci poslušali zgodbo o nastanku mesta Idrija v italijanskem in slovenskem jeziku ter si v Antonijevem rovu ogledali **Lutkovno predstavo** "Prigode jamskega škrate Perkmandla".

Otroci so se na delavnici »**Angleški klekljčki**« so na zanimiv način učili angleškega jezika. Na delavnici z Geoparkom Idrija pa izdelovali **Čipkamnito zapestnico**. **Urška Pirc je otroke učila izdelovati** etuije za telefon iz recikliranega materiala. Na svoj račun so prišli tudi vsi, ki so si zaželeli **čipkast tatu**.

Malo starejši pa so se lahko udeležili 2. **rekreativnega teka** za »**zlat klikl**«, si ogledali **komedijo »Roman & Đuli**, ki so jo uprizorili KUD Planika Vojsko. Kuharji Hotela Jožef so obiskovalcem demonstrirali **prikaz izdelovanja idrijskih žlikrofov**, katere so lahko tudi pokušali. Obiskovalci so lahko **prisluhnili igranju koračnic pihalnih orkestr**ov na različnih lokacijah po mestu, si ogledali povorko in skupen nastop 4 pihalnih orkestrov ter prisluhnili **predstavitvi razstav** Čipkarske šole Idrija in Društva klekljaric idrijske čipke.

Na **modni reviji Idrija Lace**, ki je popestrila sobotni večer, so mladi oblikovalci in klekljarice predstavili svoje modne kreacije za odrasle in otroke. Revija je nastala v sodelovanju z Naravoslovno tehniško fakulteto (NTF), modnimi oblikovalci in Čipkarsko šolo. Kreacije so vsebovale idrijsko čipko ali potisk čipke. Gledalci so si z zanimanjem ogledali 29 kreacij s čipko za otroke in 14 čudovitih kreacij za odrasle. Modna revija pa je bila posebna tudi zato, ker so na njej sodelovali lokalni otroci in klekljarice.

Večerna zabava je na Mestni trg ponovno privabila množico ljudi, kjer so lahko uživali v nastopih z zasedbo Josip brass in Magnificom, za nedeljsko zabavo pa je poskrbela skupina trio Šubic. Na večernem koncertu je prisotne zabaval FaušDur band.

Tudi tokrat so bile **stojnice** razporejene po celotnem mestnem središču. Obiskovalce je pot vodila po živahnih mestnih ulicah in trgih, kjer so si lahko ogledali bogato sejemsko ponudbo.

K obogatitvi festivalskega programa so pripomogla **številna prostovoljna društva**: Likovno društvo CINOBER, Turistično društvo KUD Planika Vojsko, Godbeno druš-

tvo rudarjev Idrija, Filatelistično društvo Idrija, Glasbena šola Idrija z nastopom ob otvoritveni slovesnosti, Društvo za zdravilne rastline Encijan.

Kot vsako leto je bil obisk Idrije v času festivala nadpovprečen. Veliko je bilo posameznih obiskovalcev, klekljaric, družin in organiziranih skupin. Nastavitvene kapacitete so bile v času festivala polno zasedene, po turistične informacije pa je na TIC prišlo več obiskovalcev kot lansko leto. Največ je bilo slovenskih obiskovalcev, od tujih pa so prevladovali Italijani ter nemško in angleško govoreči turisti. Program festivala je bil po mnenju obiskovalcev kakovosten in všečen, kar seveda omogočajo tudi zvesti pokrovitelji dogodka, ki že leta podpirajo prireditev in omogočajo obstoj in razvoj idrijske čipke in Festivala. Za prihodnji 35. Festival organizator prav tako pripravlja bogato vsebino Festivala in zabavo za vse generacije, zato vabljeni na 35. Festival idrijske čipke, ki bo med 17. in 19. junijem 2016.

FD IDRIJA NA FESTIVALU IDRIJSKE ČIPKE 2015

Franci Jereb

Izdaja št.108: 20. 6. 2015: maksimum kartica z osebno poštno znamko in priložnostnim poštnim žigom pošte 5280 Idrija.

Motiv: čipka - detajl modne kreacije Čipkarske šole Idrija
»Ledolomilka« iz projekta »Niti svetlobe«.

Oblikovanje: Jani Peterneelj.

Tisk: Pagis Idrija.

O pravnem zapletu, ki nas je junija prisilil, da smo izdajo začasno umaknili, si preberite na straneh 6 in 7 pod naslovom delo FD Idrija 2015. Na sejemske »štantu« smo si morali ad hoc pomagati s starimi izdajami, le novo pripravljen PPŽ smo smeli uporabljati. Sijoča bela čipkasta obleka imenovana Ledolomilka je stala razstavljena deset metrov stran od naše sejemske stojnice, ob vhodu v galerijo kripe sv. Barbare.

PREDSTAVITEV MEDNARODNEGA PROJEKTA "BODI EDINSTVENA V EVROPI" IN MODNE KREACIJE "LEDOLOMILKA"

Maja Svetlik, Stana Frelj in Metka Fortuna – Čipkarska šola Idrija

V letu 2013 smo v Čipkarski šoli Idrija začeli aktivnosti v okviru mednarodnega projekta Bodi edinstvena v Evropi, ki je sofinanciran s strani EU in poteka v programu Vseživljenjskega učenja, Grundtvig partnerstva. Projekt se je zaključil v Idriji, z zaključnim projektnim srečanjem in razstavo projektnih rezultatov, ki je bila na ogled od 19. do 21. junija 2015 v Galeriji Barbara pod Mestnim trgom.

V projektnih aktivnostih smo se združili rokodelci iz Belgije, Estonije, Hrvaške, Španije, Švedske, Združenega Kraljestva Velike Britanije in Severne Irske ter iz Slovenije, ki je bila tudi koordinatorica projekta. Različna rokodelska področja na katerih partnerji delujemo, smo združili ob skupni temi – izdelati unikatne modne dodatke k mali črni obleki na osnovi tradicionalnih znanj in spretnosti, vendar namenjene sedanjosti.

Glavni poudarki projektnih aktivnosti, v katere so bili vključeni zaposleni v partnerskih organizacijah ter odrasle učeče se osebe, so bili na izvedbi rokodelskih izobraževanj; spoznavanju raznolikosti rokodelstva v EU; raziskati, ohraniti in promovirati rokodelstvo; dvigniti interes za rokodelske izdelke. Rokodelstvo se je prepletalo še z drugimi aktivnostmi, s katerimi smo vplivali na zmanjšanje socialne in "tehnološke" izolacije ranljivih skupin – ženske nad 50 in migranti, ki so v projektu aktivno sodelovali. Veliko je bilo druženja ob izobraževalnih dejavnostih in spoznavanja novih kultur na projektnih srečanjih v partnerskih državah.

V Čipkarski šoli Idrija smo projektne aktivnosti izvajali v sodelovanju z odraslimi klekljaricami iz Slovenije, ki so se odzvale pozivu k sodelovanju: Nada Babič, Marjeta Bogataj, Sonja Bogataj, Zdenka Bogataj, Aleksandra Frank Staniša, Mira Guzelj, Andra Jereb, Majda Jurkovič, Milena Kalan, Danijela Kočila, Vera Kostanjšek, Zinka Pečelin, Aleksandra Pelhan, Zmaga Raljevič, Saša Raspet, Draga Sedej, Aleksandra Šeme.

S skupino klekljaric smo se skoraj dve leti srečevali v Čipkarski šoli Idrija. Delo je potekalo na več nivojih: delo po navodilih, raziskovanje materialov, študija barvnih kombinacij, izmenjava izkušenj, družabna srečanja in potovanja v države partnerice.

Vzporedno smo imeli izobraževalna srečanja, kjer smo obravnavali različne teme. Najprej smo se posvetili raziskovanju materialov. Klekljarice so bile spodbujene, da v svoje čipke vključijo tudi materiale, ki niso prvenstveno namenjene klekljanju. Klekljale so na enostavnih vzorcih, kjer so lahko eksperimentirale z različnimi tehnikami.

Izdelke smo analizirali in izmenjali izkušnje, ki so jih pridobile s klekljanjem. Ugotavljali smo kako se obnaša določen material, ali je primeren za uporabo in iskali nove, boljše rešitve.

V sodobni čipki so barve nepogrešljive, zato smo se spopadli tudi z barvnimi kombinacijami. Vedno je potrebno ideje preizkusiti, saj samo klekljanje s kombinacijo barv prinese marsikatero presenečenje. Svoje izkušnje smo zopet delili in se skupno učili.

Med trajanjem projekta so potekala projektna srečanja v vseh državah partnericah. Vsaka klekljarica je bila upravičena do enega potovanja na tako srečanje. Katero državo so obiskale, so se klekljarice odločile same.

Na srečanjih so vedno potekale delavnice, kjer smo se imeli možnost naučiti in izdelati najrazličnejše rokodelske izdelke. Države partnerice se namreč ne ukvarjajo samo s klekljanjem, ampak z drugimi ročnimi spretnostmi.

Največji izziv za naše udeleženke pa je bil, da zase pripravijo dodatek k mali črni oblecki. Imele so popolnoma proste roke in vsaka je svoj izdelek lahko popolnoma prilagodila sebi in svojemu okusu. Nastali so krasni dodatki. Odločili smo se, da jih podelimo tudi z ostalimi. Udeleženke so se fotografirale v svojih opravah in tako je nastal še foto zapis našega dela.

Za strokovno in kvalitetno delo pri izdelavi čipk je poskrbela Stana Frelih, učiteljica klekljanja, čipke za vse modne dodatke so nastale po vzorcih Maje Svetlik, oblikovalke idrijske čipke, ki si je zamislila celotne kreacije od materialov, vzorcev, barv in čipk do končnega izdelka. Seveda pa oblek ne bi bilo brez šivilje Ane Rejc. Koordinatorica celotnega projekta je bila Metka Fortuna, vodja Čipkarske šole Idrija.

...LEDLOMILKA

Modna kreacija Ledlomilka je nastajala pozimi in bila dokončana v času naravne katastrofe, ko so bili naši kraji ujeti v žled. Svetloba v kreaciji simbolizira moč, ki je prebila led in prinesla upanje.

V modni kreaciji Ledlomilka se tradicionalne spretnosti in znanja kombinirajo in igrajo z materiali prihodnosti. Vključuje ročno klekljano idrijsko čipko. Čipka deluje tradicionalno belo, čeprav je izdelana z neobičajnimi materiali. Za klekljanje čipke so bili poleg bombažnih niti uporabljeni še volna, lan, legirano jeklo in plastične vrečke, iz katerih so narejeni tudi dekorativni zaključki čipke.

Vzorec za klekljanje je bil prilagojen v čipki uporabljenim materialom. V vzorcu prevladujejo preprosti trakovi, z namenom, da bi lahko čim bolj poudarili izraznost uporabljenih materialov. V čipki uporabljene tehnike idrijske čipke so bile

izbrane premišljeno, da bi z njimi poudarili izvor čipke.

Čipka je v zgornjem delu modne kreacije uporabljena kot ovratnik, v spodnjem pa spominja na predpasnik. Z izbranimi kosi čipke se prav tako opiramo na uporabo čipke v preteklosti, vendar ji dajemo nove razsežnosti, svetlobo in upanje.

Pri nastajanju Ledolomilke smo se poigrali z razmišljanjem o tem, ali bomo v prihodnosti še uporabljali naravne materiale ali bomo iskali reciklirane materiale, ki bodo posledično dali čipkam drugačno podobo, namen in možnosti.

Kaj pa rokodelci – bomo šli z roko v roki z moderno tehnologijo ali se bomo vrnili k čisti in neokrnjeni naravi?

foto: Jami Petermelj

Modna kreacija Ledolomilka je bila izdelana v Čipkarski šoli Idrija, leta 2015, v okviru mednarodnega projekta Bodi edinstvena v Evropi, ki ga je sofinancirala EU v programu Vseživljenjsko učenje.

V ZNAMENJU ČIPK

Afrodita Hebar Kljun,

predsednica organizacijskega odbora kongresa OIDFA

Junija bo Slovenija v znamenju čipk, saj bo gostila 17. svetovni čipkarski kongres in generalno skupščino Mednarodne organizacije za klekljano in šivano čipko OIDFA. Organizacija, ki je bila ustanovljena leta 1982 v Franciji, združuje več kot 2.300 čipkaric, čipkarskih strokovnjakov, ljubiteljev čipk, čipkarskih organizacij in ustanov, ki se s čipkami ukvarjajo poklicno ali ljubiteljsko, iz 37 držav po vsem svetu: Argentine, Avstralije, Avstrije, Belgije, Bolgarije, Bosne, Brazilije, Češke, Danske, Estonije, Finske, Francije, Grčije, Hrvaške, Irske, Italije, Izraela, Japonske, Južnoafriške republike, Kanade, Luksemburga, Madžarske, Malte, Nemčije, Nizozemske, Nove Zelandije, Poljske, Slovaške, Slovenije, Rusije, Španije, Šrilanke, Švedske, Švice, Tajske, Velike Britanije in ZDA. Več informacij o njej lahko najdete na spletni strani <http://www.oidfa.com/>.

Ena najbolj pomembnih in odmevnih dejavnosti OIDFA je organizacija svetovnega čipkarskega kongresa, ki poteka vsaki dve leti v eni od držav članic. Leta 2010 je bil kongres OIDFA na Japonskem, leta 2012 v Franciji, leta 2014 v Avstraliji, za leto 2016 pa je organizacija kongresa zaupana slovenskim čipkaricam.

Kongres se bo pričel s strokovnimi čipkarskimi delavnicami, ki bodo od 20. do 23. junija potekale v Idriji, Cerknem, Žireh, Železnikih in Ljubljani. Osrednje kongresno dogajanje se bo odvijalo od 24. do 26. junija na Gospodarskem razstavišču v Ljubljani, spremljajoče dejavnosti pa tudi v Idriji, Žireh, Železnikih, Gorenji vasi, Cerknem, Polhovem Gradcu in Škofji Loki. V teh in številnih drugih krajih po vsej Sloveniji si bo v času kongresa mogoče ogledati več kot 50 čipkarskih razstav. Podroben seznam razstav, program in druge informacije v zvezi s kongresom lahko najdete na kongresni spletni strani <http://oidfaljubljana.si/>.

Sveže novice o kongresu pa lahko spremljate tudi na kongresnem Facebook profilu <https://www.facebook.com/oidfaljubljana>.

Na Gospodarskem razstavišču si bo vse tri dni mogoče ogledati razstave držav članic OIDFA, razstavo natečaja OIDFA na temo Mladost, predstavitev študijskih skupin OIDFA in predstavitev čipkarstva na Slovenskem. Obiskati bo mogoče tudi prodajne stojnice z bogato ponudbo čipkarske literature, pripomočkov, materialov, vzorcev za klekljanje in še marsičesa drugega.

Kongres bo spremljal bogat spremljevalni program. Na predvečer odprtja kongresa, v četrtek, 23. junija, bodo čipkarice iz Slovenije in tujine svoje čipkarske spretnosti prikazale v živo na Stritarjevi ulici v starem mestnem jedru Ljubljane. V petek, 24. junija, bo v Poletnem gledališču Križanke potekal Čipkarski modni spektakel, na katerem se bodo s kreacijami s čipkami predstavili priznani slovenski mod-

ni oblikovalci in študentje oblikovanja tekstilij. V soboto, 26. junija, pa bo organizirana svečana OIDFA večerja, na kateri se bodo udeleženci seznanili z bogato in raznoliko kulinariko naše dežele.

Po zaključku uradnega dela kongresa bodo udeleženci lahko odšli še na petdnevno čipkarsko turo po Sloveniji, na kateri bodo obiskali glavne čipkarske centre in spoznavali naravne in kulturne znamenitosti Slovenije.

Dogodek bo počastila tudi Pošta Slovenije z izdajo priložnostne poštne znamke, ovitka in žiga prvega dne. Oblikovna rešitev vseh treh elementov je delo oblikovalca Matjaža Učakarja in je bila izbrana izmed desetih oblikovalskih predlogov, prispelih na javni natečaj.

Kongresu se z akcijo »Po sledih čipke v Sloveniji« pridružuje tudi Filatelistična zveza Slovenije. Svoje člane vabi, da povsod, kjer bodo razstave čipk, pripravijo filatelistične razstave in priložnostni žig s spominskim ovitkom. Ob zadostnem odzivu bo organizirana tudi poštna pot skozi kraje, ki jih bodo udeleženci kongresa obiskali na pokongresni turi: Ljubljana – Idrija – Žiri – Škofja Loka – Železniki – Kranjska Gora – Bled – Bohinj – Kobarid – Brda – Portorož – Piran – Izola – Postojna. Več o akciji si lahko preberete na spletni strani FZS <http://www.fzs.si/>.

350 LET GODBENEGA DRUŠTVA RUDARJEV IDRİJA

Leto 2015 je bilo za člane Godbenega društva rudarjev Idrija nov mejnik v bogati tradiciji glasbenega udejevanja na Idrijskem. Najstarejša godba na Slovenskem že tri stoletja in pol živi v od predalpskih hribov stisnjeni kotlini in je, sodeč po aktivnostih in dogodkih, ki jih zadnja desetletja prireja, živa bolj kot kdaj koli prej. Čeravno je v 350-letni zgodovini večkrat prišlo do prekinitve delovanja rudarske godbe (finančne težave, vojna obdobja, tudi notranji spori), je ideja žive-la naprej in živi še danes; preživela je celo svojega nekdanj mogočnega botra Rudnika živega srebra Idrija, kar je zanimivost posebne sorte. Generacije glasbenikov in muzikantov so vztrajale v vseh viharnehi časih slovenske zgodovine in godba je že zdavnaj dokazala svojo zrelost ter iz *godbe* postala *zGodba* iz Idrije (1).

O začetkih delovanja idrijske »plehbande« je v knjižici (2), ki je ob 315-letnici godbe izšla leta 1980, pisal Cveto Koder, takrat tudi sam član godbenega društva. Na kratko je orisal glavni problem pri datiranju začetkov godbe, tj. leto 1665, ki je danes splošno sprejeto kot leto ustanovitve idrijske rudarske godbe. To letnico naj bi za začetek godbe postavil nekdanji profesor in muzealec Janko Trošt, do danes pa ni znano, kje točno naj bi to letnico izbrskal, kakor tudi ni znano, ali (in kje) je svoje ugotovitve objavil. Kakor koli, Troštove ugotovitve je v delu *Kronika godbe na pihala rudarjev iz Idrije* (1965) povzel Franc Vončina, sam godbenik, ki je več desetletij zbiral podatke o godbi. Žal je njegova *Kronika* ostala zgolj v rokopisu, danes pa velja za izgubljeno, kar je velika škoda za samo godbo, čeprav so nekateri podatki ohranjeni v zg. omenjeni knjižici. Prvi dokumentiran podatek o idrijskih

godbenikih tako najdemo kje drugje kot pri našem kranjskemu polihistorju Janezu Vajkardu Valvasorju, ki v svoji 8. knjigi Slave vojvodine Kranjske (1689) poroča o slavju, ki se je vršilo v Idriji ob počastitvi zmage habsburških čet nad osmanskimi Turki pri Budimu. V tem odlomku, ki sicer govori o župniji Idrija, Valvasor kar trikrat omeni muzikante (Musicanten), ki so v nedeljo, 15. septembra 1686, najprej sodelovali v procesiji in nato še igrali na zabavi na cesarskem travniku (3). Troštovne letnice 1665 tako zaenkrat ne moremo podpreti z dokumentarnimi viri, vendar so podobne godbe obstajale že v 16. stoletju, zato po Kodrovih besedah »... letnica ne more biti pretirana, se pravi pomaknjena preveč v preteklost.« (4)

V več stoletjih delovanja so se (in se še) iz glasbenikov "matične" idrijske godbe oblikovale manjše skupine in zasedbe, ki dodatno bogatijo kulturno ustvarjalnost tako mesta kot širše okolice. Leta 1997 je v skladu z novo društveno zakonodajo Pihalni orkester rudarjev Idrija spremenil svoje ime v Godbeno društvo rudarjev Idrija.

V bogatem delovanju godbenega društva velja poleg nastopov ob raznih prireditvah (otvoritve, obletnice društev, čipkarski festival, budnica za 1. maj ...) izpostaviti koncerte ob 1. maju, ob občinskem prazniku (22. junij) in božično-novoletni koncert. Da je delo znotraj godbe dobro organizirano in vodeno, kažejo tudi rezultati na tekmovanjih: na državnem nivoju so leta 2003 idrijski godbeniki v II. težavnostni stopnji osvojili zlato plaketo in se prebili v I. težavnostno stopnjo. Pirnatova nagrada, ki so jo leta 2005 ob 340-letnici delovanja osvojili že drugič (prvo 1980), nikakor ni bila plod slučaja. Ob vsem tem se je zasedba Godbe pomladila, leta 2005 je bila povprečna starost njenih članov nekaj čez 20 let! (5)

V letu 2007 so godbeniki med drugim sodelovali pri snemanju glasbeno-dokumentarne oddaje o naši najstarejši godbi, ki je izšla leto pozneje (2008) pri Kulturnem in umetniškem programu TV Slovenija. V domačem mestu so večkrat gostili člane drugih godb, prav tako so tudi sami nastopali v tujini, na koncertih so večkrat gostili priznane slovenske soliste in skladatelje, poleg tega pa igrali še na mnogih drugih lokalnih prireditvah.

V letu 2013 je bilo Godbeno društvo vpisano v Register žive kulturne dediščine pri Ministrstvu za kulturo Republike Slovenije, kar je še eno od priznanj idrijskim godbenikom. Že vrsto let deluje tudi spletna stran idrijske godbe, za katero njeni člani skrbijo, da je stalno ažurirana z novimi podatki, kar približuje samo godbo njenim poslušalcem in občinstvu.

Za prihodnost idrijske Godbe se ni bati. Prenekateri bi morda tej trditvi ugovarjal in nasprotoval, češ da je samo iz zgodovine dovolj primerov, ko je godba visela na robu prepada in propada. Če pa človek podrobneje preglede 350 prehojenih let, dejansko vidi, da idrijska rudarska godba ni nikoli propadla – je le zaspala in se zatem zbudila še močnejša; glasba je namreč preveč vpeta v idrijskega človeka, da

bi se pustila kar tako ponikniti.

Kot je ob 350-letnici delovanja tega orkestra zapisal njegov predsednik, Andrej Lazar, »rudnika, ki je bil več stoletij gonilo družbenega življenja v Idriji, ni več. Po zaprtju je ostalo veliko tehniške dediščine, ki jo srečujemo skoraj na vsakem koraku. Poleg stavb in strojev, rudniških naprav in podzemnih rovov pa je ostala tudi živa dediščina rudnika - rudarska godba.

Godbeno društvo rudarjev Idrija že na zunaj, s svojimi uniformami in imenom, ostaja zvesto rudarski tradiciji. Upal pa bi si trditi, da se znotraj godbe še čuti tudi del rudarskega duha. Čeprav mogoče nezavedno, se med nami, ki smo člani godbe, ohranjajo tisti pristni rudarski odnosi, kot so tovarišтво, iskanje svetlih plati življenja, predvsem pa samosvoj humor. To nam vedno znova potrjujejo glasbeniki in drugi gostje, ki tako ali drugače sodelujejo z našim orkestrom.

Društvo združuje člane vseh generacij. Posebej se trudimo, da bi v naše vrste pridobili čim več mladih in jim omogočili, da kvalitetno preživljajo svoj prosti čas in si razširjajo glasbena obzorja. Da je naša usmeritev prava, dokazuje kar nekaj glasbenikov iz naših vrst, ki se uveljavljajo v slovenskem pa tudi širšem glasbenem prostoru. Zelo spodbuden je tudi podatek, da je povprečna starost članov godbe 27 let.

Poudaril bi rad, da udejstvovanje v godbi pomeni predvsem veliko trdega dela. Poleg rednih vaj dvakrat tedensko so tu še nastopi in organizacija koncertov, na katerih se trudimo vedno predstaviti nekaj novega, kar je v izziv glasbenikom in hkrati privlačno za poslušalce.

Vsi, prebivalci našega mesta, godbeniki, sponzorji in podporniki, zvesti ali pa le občasni poslušalci se zavedamo velike odgovornosti do društva, ki je nepogrešljiv spremljevalec kulturnega življenja v Idriji že 350 let.«

(1) *Zgodba iz Idrije*, glasbeno-dokumentarna oddaja (rež. Dušan Moravec), Kulturni in umetniški program TV Slovenija, 2008.

(2) Pihalni in zabavni orkester rudarjev Idrija, *315 let idrijske rudarske godbe*, zbral in uredil Cveto Koder, Idrija 1980.

(3) Janez Vajkard Valvasor, *Slava vojvodine Kranjske : izbrana poglavja*, slov. prevod Mirko Rupel, ur. Bogomil Gerlanc, Ljubljana 1994, str. 196.

(4) Pihalni in zabavni orkester rudarjev Idrija, *315 let*, gl. poglavje *O jubileju – 315 let*.

(5) Janez Kavčič, *340 let Godbenega društva Idrija*, v: *Filatelista* (glasilo Filatelističnega društva Idrija), februar 2006, št. 19, str. 19-20.

Povzeto po:

Hvala Dejan in Viler Darko: *350 let Godbenega društva rudarjev Idrija* in Lazar Andrej: *Zvesti rudarski tradiciji in usmerjeni v prihodnost* (v: Benčina, Tina (ur.): *350 let Godbenega društva rudarjev Idrija*. Idrija, 2015, str. 14–15 in 18–36)

Po različnih virih pripravila Tina Benčina.

PROMOCIJA IDRIJSKIH ŽLIKROFOV IN ŠEBRELJSKEGA ŽELODCA NA ZNAMKAH POŠTE SLOVENIJE

Franci Jereb

Precej let je odkar smo Pošti Slovenije predlagali izdajo znamk z idrijskimi žlikrofi. Vlogo smo ponovili, ko so žlikrofe »zaščitili« v EU. In spet nekaj let je bilo treba, da so prišli na vrsto v nadaljevanju serije Pošte Slovenije »Z žlico po Sloveniji«. Vse leto smo jih pričakovali ob koncu novembra. Pa se načrt izdaj brez pompa spremeni in pet minut prepozno izvemo, da bo dan izdaje že 6. novembra. Nastane norišnica, kako organizirati promocijo v tako kratkem roku. Nekoliko zaradi izkušenj, nekoliko zaradi povišanega adrenalina ob misli, da bomo zamudili najbolj pričakovano serijo, nam je vseeno uspelo.

Kljub neljubim zadregam zaradi kratkih terminov za dogovarjanje sta nam Mestni Muzej in Glasbena šola ponovno brezplačno odstopila prostore, kot že januarja. V Glasbeni šoli je nastal problem uskladitve njihovih in naših dejavnosti na večer promocije. V Muzeju pa je prišlo do protokolarnе zadrege, ker smo vabila za prireditve razposlali en dan prej, kot so nam dokončno odobrili prostore.

Ko pripoveduješ o žlikrofih, jih moraš tudi pokusiti. Proizvodna firma Žlikrofi Žigon in Gostilna Kos, bolje rečeno gospoda Marko in Tone, sta nam obljubili(-a) in tudi izvedli(-a) akcijo, da smo lahko pogostili številne udeležence promocije.

Prireditelji smo bili tudi tokrat Pošta Slovenije, Filatelistična zveza Slovenije, Občina Idrija in naše društvo.

Občina Idrija je potrdila svoje prirediteljstvo, Občina Cerčno pa je prav tisti teden zapadla v krizo zaradi nenadne smrti ključnega moža v upravi in ni mogla zraven. Protagonist šebreljskega gostinstva in turističnega društva Drago Polak nas je rešil hude zadrege, da smo lahko tudi šebreljsko suhomesnato jed primerno predstavili in ponudili ob pogostitvi.

Župan je moral na službene dolžnosti v tujino. Zato je Občino Idrija predstavljal njen podžupan Bojan Režun. Gospod Evgen Ozebek, predsednik KS Šebrelje, pa je spregovoril o Šebreljah in njihovem želodcu.

Zanimivo je, zakaj se je komaj našlo kaj želodca za pokušino. Termin predstavitve je bil v času, ko te jedi zmanjka za kak mesec. Proizvodne serije so majhne in nekako odvisne od predhodnih naročil. Novo zalogo jedi pa začno pripravljati septembra. Želodci se nato na zraku in se obteženi suše in zore kake tri mesece. Godni so sredi decembra, novembra pa še ne.

Potrebno je bilo poseči po zlatih zalogah, da se reši čast Šebrelj. Hvala gospod Drago. Naprodaj ni bilo ničesar več. To je tudi odvrnilo TV ekipo od snemanja dogodka, vsaj tako je bilo povedano. Reporter si je namreč zamislil rezanje želodca pred kamero na prireditvi, želodec, kar ga je bilo, pa so nam že dostavili narezan.

Pošta Slovenije nam je za delegata tudi tokrat določila gospoda Franca Gorupa, poštne veterana, čeprav po reorganizaciji poštne uprave v Novi Gorici ni bilo več Poslovne enote PS. Sicer pa je Pošta tokrat manj sodelovala, saj ji je v tako kratkem času, kot je bil na razpolago, zmanjkalo časa. Pa je vseeno šlo in ni nič manjkalo. Tudi izpostavljeno poštno okence so nam odobrili.

FZS je na promociji predstavljal kar njen predsednik prof. dr. Peter Suhadolc z Univerze v Trstu, ki ga tudi kot seizmologa radi vabimo v Idrijo. Če odkloni se že bojimo, da ve kaj novega o premikih naše prelomnice in nas je malo strah.

Prfarski moški oktet je spet prevzel kulturni del promocije in zapel štiri pesmi. Naša zvesta dama Metka Rupnik je tudi tokrat usmerjala prireditelje v prave vode.

Poleg novih dveh znamk in ovojníc z žigom prvega dne je društvo dodalo k promociji svoji dve maksimum karti z žlikrofi (slika Janija Peternelja) in želodcem (slika Bojana Tavčarja v lasti Draga Polaka) z dodatno elektronsko priredbo in natisom Danila Sedeja. Tudi tokrat smo na maksimum karti dodali novo izdani znamki in ju žigosali: idrijsko z žigom prvega dne na pošti 5280 Idrija, šebreljsko pa z rednim dnevnim žigom na pošti 5282 Cerkno.

Sama promocija je potekala slovesno. Metkine napovedi, kratki govori podžupana, predstavnika Šebrelj, predsednika FZS, gospoda Gorupa in še moj pozdrav. Pred tem, vmes in po tem pesmi okteta. O žlikrofih pa ni bilo zgodovine. Nadomestila jo je daljša epska pesem o žlikrofih, ki jo je pred desetletji napisala sestra našega zgodovinarja Janeza Kavčiča, Marija Kavčič, bistra dama, ki je ostala na Kavčičevi hribovski domačiji. Seveda jo je s poudarki prebral brat Janez.

Po izmenjavi protokolarnih daril smo se preselili v Pirnatovo galerijo in se predali užitek žlikrofov z bakalco in rezin šebreljskega želodca na dobrem kruhu. Kozarec rujnega gre zraven, za šoferje pa je zadoščal jabolčnik.

V galeriji smo postavili tudi manjšo razstavo poštne znamk iz serije »Z žlico po Sloveniji« in nekaterih drugih serij z motivi hrane ki jo je pripravil naš ljubljanski član Janko Štampfl in je bila potem še skoraj 3 tedne na ogled v TIC-u pri Črnem orlu. Kasneje smo za dober teden postavili še manjšo razstavo te serije v izložbi na Mestnem trgu.

In tako sta Idrija in Šebrelje postali bogatejši vsaka za svojo novo znamko tik pred sezono pisanja božičnih in novoletnih voščilnic, kar je vsekakor pripomoglo, da je slava teh dveh jedi poletela v svet.

OD KOD IZVIRAJO IDRIJSKI ŽLIKROFI?

Rasto Reven

Pred leti sem prebral pismo, ki ga je 13. 4. 1938 v Boloniji napisal zgodovinar Karl Bezeg. Med drugim je zapisal:

»Wernbergerji so Idriji vendar nekaj zapustili: prinesli so menda iz ogerske pokrajine »Sedmograška–Siebenbürgen« - ž l i k r o f e.«

Takoj se mi je pojavilo vprašanje: če je bila že leta 1938 znana domneva o izvoru žlikrofov, zakaj je bilo to do sedaj zamolčano in ni nihče tega raziskal? Sklenil sem, da predpostavko o izvoru žlikrofov raziščem kot hobi.

Slovensko-nemško ime pokrajine Sedmograška – Siebenbürgen mi je dalo slutiti, da je to v nekdanji Avstro-Ogrski. Pisno sem zaprosil za pomoč avstrijsko veleposlaništvo v Sloveniji. Prijazno so mi odpisali, da je ta pokrajina v Madžarski. A madžarsko veleposlaništvo mi je dalo pravilni odgovor: Siebenbürgen se sedaj imenuje Transilvanija in je v Romuniji. Opremil sem se s fotografijami žlikrofov in kjerkoli sem srečal romunske tovarnjakarje ali potnike v avtobusih, sem jih spraševal, ali je katera izmed romunskih jedi podobna žlikrofom. Vsi so odkimavali in trdili, da kaj takega ne pozanajo. Luč v temačnem predoru je odprla žena romunskega vojaškega atašeja na Dunaju. Na podlagi mojega opisa sestave žlikrofov mi je povedala, da podobno hrano poznajo v jugozahodnih delih Romunije, da pa jo v njenem rojstnem kraju ne jedo. Odlično! Torej bo potrebno iti v Romunijo, sem si rekel.

Lansko leto sva z ženo odšla na izlet v Romunijo – za Slovence državo čudnega slovesa. Takoj moram povedati, da je naša splošna predstava o Romuniji popolnoma napačna. Je sicer dežela družbenih kontrastov: na eni diametralni strani so razvita in zelo čista, urejena mesta, na drugi pa nerazvito podeželje in zapuščeni industrijski giganti izpred romunske pomladi. Prav slednje dvojje nam od daleč daje napačno sliko Romunije, k temu pa prispevajo še romunski cestni goljufi.

Takoj po vstopu v državo sem začel z naključnim povpraševanjem. Kmalu se mi je nasmehnila sreča. V neki prodajalni v Oradeji mi je prijazna prodajalka povedala, da se podobna hrana imenuje cornuleti, a ima zelo raznoliko vsebino in obliko ter način priprave po različnih krajih dežele. Bolj natančno ime in opis vsebine in priprave hrane mi je zaupala glavna kuharica gostilne v Cluj-Napoci: kuhajo se coltunasi, ki pa imajo po različnih krajih Romunije različni nadev – od sira, skute do krompirja – imajo pa tudi zelo različno obliko. Tudi šef kuhinje hotela Continental v mestu Sibiu, kjer smo bivali, je o coltunasih povedal isto. Ponudil je celo, da jih mi pripravijo za zajtrk naslednjega jutra. Ker smo odpotovali zgodaj naslednje jutro, sem se mu toplo zahvalil za njegovo prijaznost in gostoljubje. Torej: med COLTUNASI in ŽLIKROFI je rahla vsebinska povezanost.

Ko sem že pri mestu Sibiu, bi bilo krivično, če ne bi zapisal nekaj svojih zapažanj. Sibiu je mnogo čistejše mesto od Ljubljane. Kljub ostremu opazovanju nisem nikjer, niti v nobeni stranski ulici, videl nobenega papirčka, ogorka ali celo drugih odpadkov. Ljudje so izredno prijazni in vedno pripravljeni pomagati turistu. Še najbolj prijetno presenečen sem bil, ko sem na promenadi povprašal skupino mladih deklet o prepevajočih pevcih na ulici. V popolni slovnični nemščini – brez prizvoka narečja – so mi veselo povedale mnogo zanimivosti. Izredno: znanje tujega jezika na tako visokem nivoju! Posebno zanimiva za nas Slovence pa je spominska plošča Paul Wienerju, prijatelju Primoža Trubarja.

Po vrnitvi domov sem na internetu poiskal več informacij o coltunasih. Naj slike povedo več kot besedilo.

Romunski
polkrožni
coltunasi

Moldavijski
coltunasi s sirom

Pa naj vseeno povzamem nekaj bistvenih lastnosti o coltunasih. So zelo različnih oblik: kvadratni, polkrožni, zaviti, zviti ... in polnjeni: s sirom, skuto, zeljem, špináčo, mesom različnih vrst, krompirjem in dodatki.

Po obliki so coltunasi podobni italijanskim *raviolom*, ki jih ponekje kličejo tudi *mezzoluna* (polmeseček).

Ravioli kvadratne in polkrožne oblike

Še eno zanimivost sem opazil: coltunasi so zelo podobni kitajskim *JIAOZIJEM* ! Tu je nekaj fotografij te kitajske hrane.

Toliko o podobnosti hrane z različnih delov zemeljske oble.

Pa preidimo na drugo področje: **stari viri.**

V Mestnem muzeju Idrija je zanimiv dokument:

Idrijski žlikrofi – druge narodne jedi in pijače-noša-Stanovanjska oprema

Avtor: Karl Bezeg (1878–1958), zgodovinar, Sežana, 8. VII. 1950.

Citiram tisti del besedila, ki se nanaša na žlikrofe:

»Svoj čas je bila v Idriji na glasu samo gostilničarka Harmel v Gasi, da jih zna pripraviti brezhibno, to je za vsak okus. Gotovo so jih umele tudi druge ženske, in celo nekateri moški, a so umeli jih prilagoditi le enemu okusu, to je za ožji krog. Pri večjih družinah, od 5 do 8 članov, so jih napravili za kosilo in večerjo tudi do 700 kosov! Pričelo se jih je izdelovati »z andohtjo« že dva dni prej.

Preidimo sedaj na zgodovino žlikrofov.

Najprvo se mi je posrečilo dognati, da isti ne morejo biti v Idriji še tako dolgo udomačeni, kakor bi se sodilo po njih slovečnosti. Stari ljudje iz let 1840-50 so namreč pripovedovali, da se je žlikrofe prodajalo nekdaj javno v surovem stanju, ali tudi po naročilu. Iz tega izhaja, da je začetkoma njih izdelovanje v družinah ni bilo tako razširjeno kakor danes.

Dalje je prej imenovana gostilničarka Harmel pravila, da je ta jed prinešena v Idrijo iz ogerske Sedmograške. Poleg tega je meni samemu trdil l. 1920 nek star Idrijčan (rojen okoli 1860) da jo je prinesla s seboj rudarska rodbina W e r n b e r g e r.«

Bezeg nadalje dopolnjuje gornjo trditev:

»In tretjič mi je pripovedoval moj bratranec, potomec te rodbine, rojen 1866, da se dobro spominja družinskega pogovora iz svoje mladosti, med katerim je povedal njegov stari oče Franc Wernberger, (rojen v Idriji 1810, umrl 1880) da je žlikrofe prineslo sem njegovo sorodstvo. – Edini član tega nekdaj mnogoštevilnega rudarskega rodu, ki je bil l. 1814 premeščen iz mesta Oravizt na ogrskem Sedmograškem zopet nazaj v Idrijo, je bil pa I v a n Wernberger, rojen 1787, ki se je poročil 1811 v rečeni Oravici

tamošnje domačinko, katera je seveda umela žlikrofe pripraviti.

Ker se torej rodbinska izročila z drugimi pripovedmi ujemajo, ni dvoma, da so se prikazali prvi žlikrofi v Idriji po Ivanovi vrnitvi v Idrijo in potom njegove družine. Da pa je moralo trajati več let, predno se je ta jed v Idriji udomačila, je verjetno – kakor pravijo, da se je vršilo vmes še nekako poskusno postopanje na češki in dunajski način, kjer poznajo tudi podobne kuharske izdelke. Tako so nastali od leta 1814 dalje naši idrijski žlikrofi, dokler niso sredi prošljega stoletja konečno dosegli, z domačimi sredstvi, posebnega okusa ter današnjo ustaljeno obliko.«

V družinskem drevesu družine Wernberger, segajoč nazaj do leta 1710, res piše, da se je Johann Wernberger (po naše Ivan) rodil 1787. v Idriji, od 1805. do 1808. obiskoval Rudarsko akademijo v Shemnitzu (današnja Banska Štiavnica, Slovaška), se 1812. preselil v Oravitz (Orawitz, Oravice, sedanja Oraviče) v Romuniji, kjer je v rudniku delal kot knjigovodja. 1810. se je poročil z Elizabeth ter se leta 1814. preselil nazaj v Idrijo. Umrl pa je leta 1838.

Prav oba zapisa nakazujeta letnico 1814 kot začetek žlikrofov v Idriji. Vendar, zakaj pa se žlikrofi po obliki razlikujejo od coltunasov, pa tudi po imenu?

Iskal sem še eno vez, in sicer besedno na internetu. Po vpisu besede žlikrof po nemški pisavi »schlickraf« sem na Wikipediji prebral: »*Die Schlutzkrapfen, kurz Schlutzer, (regional auch Schlickkrapfen, Schlierkrapfen oder Schlipfkrapfen) aus Tirol*«. Schlickkrapfen (beri: šlickrapfen) poznajo tudi na Dunaju, kot mi je zagotovil rojeni Dunajčan. To je to! Izvor besede žlikrof je v nemško govorečih Idriječanih po letu 1814 in Wernbergerji so bili nemški rudarski strokovnjaki, ki so delali v idrijskem rudniku. Pa ne samo beseda, tudi vsebina 'file', kot pravimo kroglici v žlikrofih, je enaka kot pri nekaterih schlickkrapfnih: krompir, drobnjak (po idrijsko šnitleh – ime nemškega izvora) in ponekje dodajo še ocvirke. Nekaj fotografij tirolskih schlutzkrapfnov:

Schlutzkrapfni so podobni raviolom.

Kaj je bilo prej: ravioli ali schlickkrapfni ali romunski coltunasi ali moldavijski coltunasi? Nedvomno pa so bili prvi kitajski jiaozi. V kateri geografski smeri se je jed s časom širila za nastanek žlikrofov, niti ni toliko važno, kot to, da so predniki žlikrofov prav coltunasi, ime pa je nedvomno nemškega izvora. Ravno slednje še dodatno potrjuje trditev zgodovinarja Karla Bezga, da so žlikrofe prinesli v Idrijo Wernbergerji.

Manjka pa še samo odgovor na vprašanje: od kod pa **oblika žlikrofov**.

Na to si lahko odgovorimo, če dobro proučimo tisto, kar je za nastanek vsakega izdelka – predvsem pa hrane – odločilno. To pa je:

- material, ki je na razpolago,
  - orodje, ki je primerno za delo s tem materialom,
  - koliko izdelkov je potrebno narediti v časovni enoti,
- tehnologija izdelave, ki je določena z materialom in orodji ter čas, ki je na razpolago za izdelavo.

Moja razlaga spremembe oblike je naslednja.

Za gostinske namene je izdelava polkrožne oblike, to je rezanje testa s kozarcem, zamudno, pa še veliko odrezka je, ki ga je treba kasneje ponovno pregnesti in zvaljati. Izguba časa! Po drugi strani je tudi velikost nekaterih coltunasov prevelika za oblikovanje primernih porcij tako v gostilni, kot tudi doma. Zatorej je bilo treba ustvariti tako obliko, ki zahteva manj dela, manj odrezka in uporabo noža, hkrati pa izdelku dati privlačno obliko. To pa je **oblika žlikrofa!!!** Izdelava file (kroglice) je hitrejša in kar je najvažnejše: lahko jo izdelamo na zalogo znatno prej, kot pričnemo z izdelavo samega žlikrofa. Rezi testa so ravni. Nekoč so uporabljali nož, kasneje kolešček z zvitim robom. Zavijanje kroglic v vrsti je hitrejše od zavijanja posameznega kroga v polkrog. Okrogli zavitek hitro razrežemo na enake dele. Treba je še samo stisniti oba konca v „uhelj“ in vtisniti na vrhu jamico. In žlikrof je pripravljen za kuho.

Pri končnem oblikovanju pa moram poudariti, da imajo tudi žlikrofi dve obliki: s trebuščkom in z ravno prednjo stranjo. Pri slednji po stiskanju uhlja sledi z dvema prstoma stisk prednjega in zadnjega dela žlikrofa. Med držanjem pa sledi vtiskanje jamice. Tako je delala žlikrofe Marija Carli – Mici, pri kateri sem v rani mladosti prebil izredno veliko časa in sem jo vedno opazoval pri izdelavi žlikrofov. Ker je Mici živela že pod Avstro-Ogrsko, je prenesla način dela žlikrofov iz tistih časov, torej je bil njen način oblikovanja prvoten, ki pa se je kasneje poenostavil z izpustom stiskanja prednjega in zadnjega dela žlikrofa. Tako so žlikrofi dobili trebušček.

Lahko trdim, da je velika verjetnost, da sta zaradi prej navedenih vzrokov obliko žlikrofov ustvarili gostilničarka Harmel in Elizabeth Wernberger, morda celo ob pomoči katere izmed sorodnic iz rodbine Wernberger.

Na koncu sestavka pa še to, kar že dolgo manjka:
NAJLEPŠA HVALA HARMEL IN RODBINI WERNBERGER
ZA TAKO OKUSNO TER ZA IDRIJO ZNAČILNO HRANO!

ŽLIKROF SE PREDSTAVI

Marija Kavčič - Mici

*Spoštovane dame in gospodje,
rojaki idrijskega mesta,
posebno kletkharica vsaka,
po srcu Idrijčanka zvesta!
In prav posebej vsi rudarji,
srebrnih rovov gospodarji.*

*Prisotnost moja prav povsod je
ob dneih veselih zaželjena,
brez mene, reči smem, ne mine
slovesnost, ohcet, prav nobena.*

*Če tujec v Idrijo priroma,
če Idrijčan povrne se,
če v hiši častna je diploma,
nikdar se mene ne prezre.*

*Res, da na glavi imam udrtino,
velika ušesa me kaže,
obnašati pa znam se fino
in mehko moje je srce.*

*Zato mi, prosim, oprostite,
da sem prišel nocoj med vas,
kdo sem, iz vsega uganite,
potem pokážem vam obraz.*

*Ne vem, kateri duh genialni
ime mi dalje in sestav,
a vreden sem, da v zgodovini
bi idrijski zapisan stal.*

*Jaz Idrije sem moč in zdravje,
rudarjem pomagač krepak,
da kot naš slavno znan postal je
po menil, rad priznal bo vsak,*

*Za naše mesto pa še druge,
in - naj se le posmiha svet!
za vse človeštvo imam zasluge:
miru sem zagovornik vnet.*

*Ne maram kriz, aprovizacij,
alarmov, štrajkov, demonstracij
in kadar jih nikdo ne more,
jaz poravnam zakonske spore.*

*Zastopam tudi še stališče,
naj žena var'je dom, ognjišče,
da jaz pogost bom hišni gost,
z menoj pa zdravje in radost.*

*Saj, če napoved se uresniči,
da fast food jedel bo ves svet,
potem vam zatrdim pri priči
da vsem Zemljanom čas bo štet.*

*A zdaj pustimo misli črne,
nocoj se praznik moj slavi,
vsa Idrija naj me odgrne,
jaz pa lepo čestitam ji
in voščim: zdrava in vesela,
naj večno bi me v skledi imela!*

ŠEBRELJSKI ŽELODEC

Je trajni suhomesnati proizvod, ki ga po pripovedovanju že nad 200 let izdelujejo kot mesno specialiteto na Šebreljski planoti nad levim bregom Idrijce. Izdelava »želodca« je doma tudi drugje v Sloveniji ter celo po drugih cerkljanskih vaseh (Čeplez n.pr.)

V preteklosti so tem vrhunskim izdelkom zalagali gurmane na Tržaškem in Goriškem, danes pa izdelujejo šebreljski želodec za poznavalce mesnih dobrot. Prepoznaven je po svoji ovalni obliki in gastronomskih lastnostih. Že leta sodi med zaščitene slovenske proizvode z geografsko označbo, originalnost pa mu je priznala tudi evropska komisija.

Osnova je bil svinjski želodec kot ovoj, zdaj pa se uporablja običajno svinjski mehur, danko ali umetni ovoj. Vsebuje najboljše svinjsko meso in majhen delež čvrste slanine. Začinjen je ter sušen in zoren več mesecev stisnjen med dve deščici, obteženi s kamnom in to v posebnih podnebnih pogojih Šebrelj.

Leta 2003 ga je slovenska vlada opredelila v obliki pravilnika o geografski označbi. V samem odloku ni recepta, čeprav se vsi člani nanašajo nanj. Star recept je shranjen v vladnem arhivu. Pozna ga seveda tudi društvo, ki združuje lokalne izdelovalce te mesnine. Leta 2011 je šebreljskemu in savinjskemu želodcu dala priznanje Evropska Unija z uvrstitvijo na spisek zaščitene avtohtonih jedi. In končno ga je počastila Pošta Slovenije na znamki iz serije »Z žlico po Sloveniji« leta 2015. Hitro pa spomnimo, da to ni prva slovenska poštna znamka s šebreljskim motivom. Pred leti so se veselili tudi znamke s koščeno neandertalsko piščaljo, najdeno pri njih.

Najaktivnejši promotor te jedi je gospod Drago Polak iz Šebrelj preko Turističnega društva v vasi in preko svojega Gostinstva Polak v Šebreljah, ki je tudi pripravilo pokušino želodca ob promociji slovenske poštna znamke s prikazom te specialitete.

Poleg želodca imajo v Šebreljah še kar nekaj tradicionalnih domačih jedi. Za pokušnjo teh se odpravite na lep dan v vas in uživajte. V ta namen še par besed o Šebreljah.

Šebrelje zavzemajo večjo zeleno polico nad ovinkom Idrijce, kakih 400 metrov nad skoraj vertikalnimi stenami Hudih Bab. Na ravnini so tri gruče domovanj (Dolenja, Srednja in Gorenja vas) z dodatkom Kurjega Vrha. Okolica je skrajno strmo hribovit prehod Cerkljanskega v Tolminsko. Letalska slika te vaške police najboljše ponazori situacijo. Pogled na vas v soncu je balzam za oči obiskovalca, ki se pripelje iz doline po ovinkastem ozkem pasu asfalta. Nekaj nad 300 prebi-

valcev je doma v tem rajju, ki so ga poznali kot svoj dom že pred tisoči let neandertalci, ko so si med ledeno dobo svoja domovanja v skalnih jamah delili z medvedi in si znali zaigrati melodije na koščene piščali. Vas se seveda razteza tudi v sosednje bregove preko Šebreljskega vrha.

Dve cerkvi markirata panoramo vasi. Sredi vasi jo ima sv. Jurij, na robu vasi tik nad Divjimi Babami pa sv. Ivan. Ne rečejo mu sv. Janez, Ivana pa poudarjajo na zadnjem zlogu, in ne kot povsod drugod na prvem.

Prebivalci kmetujejo doma in še zaposleni so kjer je le mogoče, da bolje preživijo. Napreduje turizem, ki so mu dala krila prazgodovinska odkritja. Tudi utrdbe iz prve svetovne vojne pokažejo, da je bil kraj pomembna lokacija. Veliko ima pokazati lokalno turistično društvo. Da ne bi lezli brez cilja v klanec in iskali Šebrelj, si jih oglejte prej na medmrežju. Lahko pa poiščete češko potopisno knjigo z naslovom »Kako priti v Šebrelje«. Tako je kraj zašel tudi v evropsko književnost, ko sta dva popotnika pred leti naključno zašla vanj in se vanj zaljubila.

Pred desetletji jim je ušel gospodarski vlak, ko so pri njih našli večje zaloge kamenine, primerne za pesek v asfaltu, kar je redkost v Sloveniji. Pa naša država raje še naprej uvaža primeren pesek. Šebreljci pa so ušli grožnji načrta »megahidrocentrale« v Dolenji Trebuši, ki bi jim resno otežila povezave s svetom.

Kar nekaj znanih ljudi je izšlo iz Šebrelj: po izdelovalcih glasbil še prevajalec sv. pisma in pesnik vina, alpinist svetovnega formata, javni delavci in še kdo.

Po različnih virih pripravil Franci Jereb.

NAŠE PROMOCIJE POŠTNIH ZNAMK Z METKO RUPNIK

Nikolaj Jereb

Med najpomembnejše dogodke filatelističnih društev vsekakor spadajo slovesne predstavitve poštних znamk, ki jih je na njihov predlog izdala Pošta Slovenije. Idrijsko društvo se lahko pohvali s kar trinajstimi promocijami. Večina prireditvev, motivi znamk so se namreč nanašali na Idrijo, je bilo na gradu Gewerkenegg, tri pa v Cerknem. Led smo prebili ob petstoletnici rudnika in mesta leta 1990. Tedanja JPTT s sedežem v Beogradu je počastila Idrijo kar z dvema priložnostnima znamkama. Prvi del znamenite serije z motivi idrijskih čipk je izšel leta 1996. Društvo je pripravilo slovesno predstavitev, ki sem jo v funkciji predsednika društva tudi povezoval in spoznal, da vodenje le ni tako enostavno. Spominjam se, da se mi je ob najavi slavnostnega govornika, namestnika generalnega direktorja Pošte Slovenije Jožeta Fošta zataknilo. Izmazal sem se rekoč, da bo imenovani povedal nekaj lepih besed.

Leta 1997 sta izšli znamki Laufarji. Promocijo je organizirala občina Cerkno, program pa je povezovala novinarka Radia Cerkno, Metka Rupnik. Čez dve leti smo bili v pripravah za predstavitev znamke z motivom cinabarita. Obljubljeno je bilo, da bo znamko predstavil tedanji generalni direktor Pošte Slovenije, mag. Alfonz Podgorelec. Spomnil sem se na Cerkno in prosil prijateljico Metko za vodenje prireditve. Ni odrekla. Skupaj sva pripravljala program, do minute natančno. Pred dogodkom ga je bilo treba poslati Pošti. Slovesnost se je imenitno obnesla.

Znamka ob stoletnici prve slovenske realke leta 2001 je bila predstavljena v okviru prireditve, ki jo je organizirala Gimnazija Jurija Vege v Idriji. Leta 2003 smo pripravljali slovesnost ob izidu znamke, ki je izšla v počastitev 60-letnice začetka delovanja Partizanske bolnice Franje. Znova je bila Metka, izkušena voditeljica in povezovalka programov na kulturnih prireditvah tista, ki je nas rešila zagate. Tudi to pot je znamko promoviral generalni direktor mag. Alfonz Podgorelec. Že naslednje leto 2004 smo imeli novo znamko, idrijski grad Gewerkenegg. Z vodenjem slovesne prireditve si nismo delali skrbi, saj smo Metko na tihem imeli za našo stalno sodelavko. In res je bilo tako, in tako se je tudi nadaljevalo.

V letu 2007 smo imeli kar tri slovesne promocije priložnostnih poštних znamk, ki so obeležile idrijskega rojaka, šahovskega velemejstra Vasjo Pirca, mineral aragonit iz znamenite Ravenske jame v Ravnah nad Cerknem ter neandertalsko koščeno piščal iz arheološkega najdišča Divje babe pri Šebreljah. Vse prireditve je profesionalno vodila Metka.

Naših predlogov, uresničenih na priložnostnih poštних izdajah pa še ni konec. Leta 2009 smo promovirali znamko v spomin znamenitega Idrijčana Jožefa Mra-

ka. Novi predsednik društva Franci Jereb je v društvenem glasilu poročal o dogodku in med drugim zapisal, da smo se številnim obiskovalcem prireditve predstavili tudi »z izjemnim povezovanjem večno mlade napovedovalke Metke Rupnik«.

Priložnostna znamka v spomin na Balthasarja Hacqueta je bila slovesno predstavljena v zasneženem začetku leta 2015, idrijski žlikrofi z bakalco in šebreljski želodec z dvema znamkama pa v novembru istega leta. Na obeh prireditvah je program večje povezovala za nas nepogrešljiva Metka.

Kar devetnajst let je naša sodelavka. Treba je povedati, da je povezovalne tekste, ki so bili vedno domiselni, zmeraj sama pripravljala in si ob tem nabirala osnovno vedenje o poštnih vrednotnicah in filateliji. Za svoje delo ni nikoli zahtevala plačila, vedno pa je to počela z veseljem in največja nagrada ji je bila uspešno izvedena promocijska slovesnost. Kot novinarka in odgovorna urednica radia Cerčno (Radio Odmev) je tudi pripravljala novice in daljša poročila o delu Filatelističnega društva Idrija.

Ob 60-letnici FD Idrija smo se ji za njeno dragoceno pomoč zahvalili s podelitvijo posebnega priznanja, ki ga je poleg nje prejelo še deset najbolj zaslužnih članov društva.

POGOVOR Z NAJMLAJŠIMA ČLANOMA FDI

Ljubo Ukmar

Cigale Oliver Svit (levo) je star 10 let in obiskuje 5. razred osnovne šole v Idriji. Filatelist je postal pri sedmih letih. Član FDI je od leta 2015.

Kokošar Leon (desno) je star 14 let in obiskuje 8. razred osnovne šole v Idriji. Član FDI je od leta 2012.

Kdaj oziroma kako si spoznal filatelijo?

Oliver: Filatelijo sem spoznal, ko sem začel hoditi v osnovno šolo. Enkrat, ko je stric urejal svoje albume z znamkami, sem ga vprašal, kaj dela. Odgovoril mi je, da ureja svojo filatelistično zbirko. Videl sem, da svojo zbirko večkrat pregleduje in ureja.

Leon: Filatelijo sem spoznal še preden sem začel hoditi v osnovno šolo. Oče Robert, ki se s filatelijo ukvarja že od mladih let je v filatelijo pritegnil tudi mene.

Kdo oziroma kaj te je pritegnilo, da si postal filatelist?

Oliver: Stric Nace Jereb mi je enkrat dal majhen album in nekaj znamk. Čez čas mi je dal še nekaj znamk. Tako sem začel tudi jaz zbirati znamke in jih urejati v svojem prvem albumu. Tudi moj pradedek Rafael Jereb je imel veliko filatelistično zbirko.

Leon: Ko je oče urejal svojo zbirko sem ga večkrat z zanimanjem opazoval. Ko je oče opazil moje zanimanje, mi je včasih dal kakšno znamko, ki sem jo skrbno shranil. Pozneje so me začeli z znamkami zalagati tudi sorodniki in tako se je moje veselje za filatelijo še povečalo.

Kdaj in zakaj si postal član Filatelističnega društva Idrija?

Oliver: Neko nedeljo mi je stric Nace rekel: »A greš z mano, ti bom nekaj pokazal?« In me je odpeljal na srečanje v idrijsko filatelistično društvo v stari osnovni

šoli. To je bilo enkrat sredi leta 2013. Potem pa kar precej časa nisem šel z njim. Nisem hotel drezati v strica, čeprav sem vedel, kam gre, ko je ob nedeljah začel spravljati albume v nahrbtnik. Šele naslednje leto, marca 2014, sem se mu spet pridružil in šel z njim še nekajkrat v društvo. Sam si takrat še nisem upal in znal priti v razred stare osnovne šole, kjer se dobivajo filatelisti. Šele ko sva šla skupaj 3-4-krat, sem šel v društvo sam. Član društva sem postal avgusta 2015.

Leon: Enkrat je bila pri Črnem orlu filatelistična razstava. Ko sem si jo ogledoval me je nagovoril gospod Niko Jereb. Vprašal me je če me filatelija zelo zanima in ali bi se kdaj oglasil v društvu. Kak teden za tem sem že odšel prvič na srečanje filatelistov v stari OŠ pod gradom.

Kaj zbiraš?

Oliver: V začetku sem zbiral vse, kar sem dobil. Veliko znamk so mi dali filatelisti v društvu. Sedaj zbiram slovenske znamke ter znamke in ovitke, ki prikazujejo osebe in področja tehnologije, znanosti ...

Leon: V začetku sem zbiral vse kar sem dobil. Sedaj zbiram znamke Slovenije in Kitajske. Za Kitajsko sem se navdušil, ko sem bil z očetom prvič v tej daljni deželi.

Koliko albumov že imaš?

Oliver: Imam že 6 albumov. Tri majhne albume sem dal mlajšemu bratu Oskarju, ki je star 6 let.

Leon: Imam 1 album slovenskih znamk, 1 album kitajskih znamk. Vsega skupaj pa imam že 7 albumov.

Kaj ti pomeni filatelija oziroma kaj se ti zdi pri tem hobiju zanimivo?

Oliver: Preko znamk spoznavam, kaj in kdaj se je kaj zgodilo na področju tehnologije, zanimive so mi ladje vseh držav, spoznavam pomembne, znane osebe in še marsikaj.

Leon: Všeč so mi znamke iz daljnih dežel z lepimi in pisanimi podobami. Če pa so še bolj stare me pritegnejo še bolj.

Kako se ti zdi in kako se počutiš na nedeljskih srečanjih v društvu?

Oliver: Rad pridem v društvo, ker se rad družim z odraslimi. V društvu so me lepo sprejeli. Po srečanju gremo še v kavarno na kavo, jaz pa na kakav.

Leon: Srečanja v društvu se mi zdijo zanimiva. Še posebej takrat, ko kdorkoli prinese kaj pokazat. V društvu se tudi marsikaj naučim od starejših filatelistov. Vesel sem tudi če dobim kakšno novo znamko.

Ali se s sošolci in sovrstniki kdaj pogovarjaš o filateliji?

Oliver: Imam nekaj prijateljev, ki so zbiralci znamk. S sošolcem Lenartom se včasih pogovarjava o znamkah in mu kaj svetujem, sošolec Gal ne zbira znamk, toda njegov stari oče je bil filatelist, zato mi velikokrat kaj svetuje. Sošolka Rebečka zbira znamke.

Leon: Z vrstniki se o filateliji ne pogovarjam. Poznam pa dva sošolca, ki tudi zbirata znamke, vendar sta malo manj zagnana.

Ali tvoji sovrstniki vedo, kaj je filatelija?

Oliver: Poznajo jo bolj površno, večinoma pa jih filatelija ne zanima.

Leon: Filatelijo poznajo, vendar jih malo kaže zanimanje, da bi postali filatelisti.

Ali ti filatelija kaj pomaga ali te morda ovira pri šolskih in drugih obveznostih?

Oliver: Filatelija mi je vir novih znanj na področjih, ki me zanimajo. Med tednom se z znamkami ne utegnem veliko ukvarjati. S pregledovanjem in urejanjem zbirke se zato največkrat ukvarjam ob sobotah. Pri tem mi čas mine zelo hitro.

Leon: Med tednom se s filatelijo ne utegnem ukvarjati, ker se je treba najprej posvetiti šoli. Konec tedna pa pride na vrsto tudi pregledovanje in urejanje moje filatelistične zbirke. Pri tem se prijetno kratkočasim in mi čas hitro mine.

Obema se zahvaljujem za zanimiv pogovor in želim veliko veselja pri filateliji in prijetnega počutja na filatelističnih druženjih.

DEJAVNOSTI FILATELISTIČNEGA DRUŠTVA IDRİJA Medijske objave v letu 2015

Zajeti mediji:

- Primorski val
- Radio Odmev
- Alpski val
- spletna stran Primorskega vala
- spletna stran Občine Idrija
- občinsko glasilo Obzorje
- Idrijske novice
- Primorske novice
- Svet 24
- Komunitator
- Radio Slovenija
- spletna stran FD Idrija

Primorski val (regionalni radijski program za severno Primorsko)

novica: Rudniški kirurg kmalu na znamki (9. 1. 2015)

novica: Hacquet se je vrnil v Idrijo, a le na znamki (30. 1. 2015)

oddaja: Sobotni vitraž: Hacquet na znamki (31. 1. 2015)

oddaja: Kulturna razglednica: FD Idrija z znamko ob 200-letnici smrti Hacqueta
(3. 2. 2015)

novica: FD Idrija z obeležjem za Festival idrijske čipke (20. 6. 2015)

novica: FD Idrija počastilo 350-letnico idrijske godbe (22. 6. 2015)

oddaja: Odmevno: Dejavnosti FD Idrija v letu 2015 (7. 10. 2015)

novica: Jutri izideta znamki z idrijskimi žlikrofi in šebreljskim želodcem
(5. 11. 2015)

novica: Tudi z idrijskimi žlikrofi in šebreljskim želodcem po Sloveniji
(7. 11. 2015)

Spletna stran Primorskega vala

novica: Rudniški kirurg kmalu na znamki (9. 1. 2015)

novica: Hacquet se je vrnil v Idrijo, a le na znamki (30. 1. 2015)

novica: FD Idrija z obeležjem za Festival idrijske čipke (20. 6. 2015)

novica: FD Idrija počastilo 350-letnico idrijske godbe (22. 6. 2015)

novica: Jutri izideta znamki z idrijskimi žlikrofi in šebreljskim želodcem
(5. 11. 2015)

novica: Tudi z idrijskimi žlikrofi in šebreljskim želodcem po Sloveniji
(7. 11. 2015)

Radio Odmev (lokalni radijski program)

novica: Januarja na znamki izide Hacquet (9. 1. 2015)

novica: FD Idrija – znamka v spomin znamenitemu rudniškemu kirurgu
(30. 1. 2015)

oddaja: Kulturna razglednica: FD Idrija z znamko počastilo spomin na Hacqueta
(3. 2. 2015)

novica: Filatelistično obeležje FD Idrija za Festival idrijske čipke (20. 6. 2015)

novica: FD Idrija z znamko obeležilo praznovanje 350-letnice idrijske godbe
(22. 6. 2015)

oddaja: Odmevno: Tudi leto 2015 delavno za FD Idrija (7. 10. 2015)

novica: Jutri izid znamk z idrijskimi žlikrofi in šebreljskim želodcem
(5. 11. 2015)

novica: Tudi z idrijskimi žlikrofi in šebreljskim želodcem po Sloveniji
(7. 11. 2015)

oddaja: Kulturna razglednica: Žlikrofi budijo poezijo (10. 11. 2015)

Alpski val (lokalni radijski program)

novica: Znamka ob 200-letnici smrti Hacqueta (9. 1. 2015)

novica: FD Idrija – znamka v spomin znamenitemu rudniškemu kirurgu
(30. 1. 2015)

novica: Filatelistično obeležje FD Idrija za Festival idrijske čipke (20. 6. 2015)

novica: FD Idrija z znamko obeležilo praznovanje 350-letnice idrijske godbe
(22. 6. 2015)

novica: Pošta Slovenije jutri pošilja v obtok idrijske žlikrofe in šebreljski želodec
(5. 11. 2015)

novica: Na „žlici po Sloveniji“ tudi idrijski žlikrofi in šebreljski želodec
(7. 11. 2015)

Spletna stran Občine Idrija

novica: Balthasar Hacquet na znamki (2. 2. 2015)

novica: Idrijski žlikrofi in šebreljski želodec ne le na krožniku, ampak tudi na
znamki (5. 11. 2015)

Obzorje (tiskano glasilo Občine Idrija)

članek: Hacquet na znamki (15. Obzorje, januar 2015)

članek: Idrijski žlikrofi tudi na znamki (21. Obzorje, december 2015)

Idrijske novice (lokalni časopis, štirinajstdnevnik)

članek: Balhasar Hacquet - raziskovalec in večni popotnik (2. 1. 2015)

članek: Žlikrofi na znamki (6. 11. 2015)

Primorske novice (tiskana izdaja)

članek: Polihistor Hacquet na znamki (6. 2. 2015)

članek: Z žlenco po Sloveniji in v svet (9. 11. 2015)

Svet24 (dnevni časopis)

članek: na znamkah bosta tudi žlikrof in želodec (9. 11. 2015)

Komunitator (časopis koncerna Kolektor)

novica: Promocija ob izidu novih poštних znamk idrijski žlikrofi in šebreljski želodec (Komunitator št. 77, december 2015)

Radio Slovenija

novica: Priložnostni poštni znamki z idrijskimi žlikrofi in šebreljskim želodcem (prva jutranja kronika, 7. 11. 2015)

spletna stran FD Idrija

novice: v letu 2015 je bilo o dejavnostih FD Idrija objavljeno 19 novic

Pripravila:

Metka Rupnik in Ljubo Ukmar

ZAPISANO OSTANE

So leta minila...

Voj Korejc

Vse se je začelo v drugi polovici leta 1983. Takrat smo se nekoliko mlajši člani društva odločili, da za občinski praznik pripravimo priložnostno pisemsko ovojnico. Z navdušenjem in zagnanostjo je prednjačil Miran Jurjavčič, saj sem ga komaj ustavil, da sva požigosala »samo« 1200 ovojnic. Na levi strani kuverte je bila natisnjena veduta Idrija po skici takrat mladega idrijskega arhitekta Cveta Kodra, v desnem vogalu spodaj pa je lepo viden napis FD Idrija št. 1. Starejšim gospodom naš izdelek ni bil povšeči. Kar nekaj pripomb so imeli. Motila jih je predvsem velikost kuverte in to, da nismo pripravili priložnostnega poštnega žiga. Verjetno, da bi pripombe upoštevali, če bi jih kdo v času priprav omenil. No, še nekaj je nam mlajšim ostalo zamolčanega. Kakšno leto kasneje smo v društvenem arhivu našli celo kopico ovojnic, ki so bile natisnjene sredi poletja leta 1965 in opremljene z znamko in priložnostnim poštnim žigom. Odtod tudi kasnejša zmeda med filatelističnimi prijatelji in zbiralci, ki so želeli imeti vse izdelke našega društva, tudi št. 2, ki pa je enostavno ni bilo, saj smo naslednjo ovojnico (milijonti obiskovalec SVPB Franje) oštevilčili s št. 3.

V naslednjih letih smo k projektom pristopali z določenimi nameni in cilji. Obeležiti vse kar je na Idrijskem in Cerkljanskem pomembnega, in pa seveda, da bi društvo skozi to dejavnost zaslužilo kakšen dinar, tolar ali euro. Pričakovali smo, da bodo vsi člani društva redni odjemalci teh priložnostnih izdaj, saj bi tudi s tistimi nekaj cekini pokazali zavezo in pripadnost društvu. No, pa smo slišali celo vrsto različnih izgovorov.

33. leto mineva od našega prvega projekta. Polno zanimivih zgodb se je napletlo skozi desetletja. Št. 111 nosi naše zadnje obeležje. Ni ga junaka v društvu, ki bi jih znal naštetih vse po vrsti. Jih pa lahko vsakdo vidi na lepo urejenih spletnih straneh FD Idrija. Ko smo se konec lanskega leta dogovarjali, da bomo za društveni arhiv zbrali vse društvene izdaje v bolj otipljivi obliki, smo ugotovili, da je kar nekaj zanimivih izdaj razprodanih. Kot že velikokrat se je tudi tokrat izkazalo, da je v slogi moč. Vse manjkajoče primerke smo iz svojih zbirk prispevali: Silvij, Vlado, Ljubo In Vojko. Po mesecu dni brskanj, iskanj in dogovarjanj sem imel pred seboj vse manjkajoče primerke. Tako lahko danes v društvenih prostorih vidite lično urejeno popolno zbirko našega večdesetletnega dela.

Filatelistična zveza Slovenije (FZS) in njeno članstvo

Ljubo Ukmar

Prvo registrirano združenje filatelistov, z imenom Filatelistični klub za Slovenijo, je nastalo v Ljubljani 3. septembra 1919.

Idejo o ustanovitvi slovenske filatelistične zveze so začeli propagirati med slovenskimi filatelisti kmalu po drugi svetovni vojni. V tistem času so v takratni Sloveniji delovala tri društva s predvojno tradicijo. V Ljubljani sta bili Slovensko filatelistično društvo in Filatelistični klub Ljubljana ter Društvo filatelistov v Mariboru. Zbiralci iz drugih krajev so se vključevali neposredno v ta društva, oziroma v njihove podružnice, ki so jih imela v različnih mestih po Sloveniji.

Iniciativni odbor za ustanovitev slovenske filatelistične zveze, ki je deloval že od leta 1945, je prerasel v pripravljalni odbor. Ta je po širši razpravi med filatelisti pripravil Pravila Filatelistične zveze Slovenije in jih predložil Ministrstvu za notranje zadeve pri takratni vladi Ljudske republike Slovenije. To je z odločbo dne 26.3.1949 delovanje zveze odobrilo. Na osnovi odločbe je pripravljalni odbor sklical 24. julija 1949 ustanovni občni zbor Filatelistične zveze Slovenije, ki je bil v Mladinski dvorani na Frančiškanski 3 v Ljubljani. Ustanovitev zveze je pomenila »zeleno luč« za ustanavljanje društev. Filatelistična zveza Slovenije je tako imela konec leta 1949 že 28 podružnic, kot so bila takrat opredeljena društva, s skupaj 2155 člani in maja naslednje leto 36 podružnic s skupaj 2876 člani. Marca leta 1952 je zveza štela 44 podružnic s 3600 člani, kar je bilo največ v njeni zgodovini. Četrtno članov so predstavljali mladinci....

Vir: <http://www.posta.si/postna-celina/375/50-obletnica-ustanovitve-FZS?nodeid=534>

Kakšno je bilo stanje 66 let pozneje, leta 2015?

V FZS je bilo včlanjenih **27 društev**. Podatki o društvih so objavljeni na spletni strani FZS <http://www.fzs.si/drustva.html> Na tem spisku sta še vedno tudi FD Krško, za katerega ni znano ali še obstaja in FD Radovljica, ki je prenehalo delovati 31.12.2015.

Pri zbiranju informacij o članih posameznih društev pa sem porabil precej več časa, da mi je uspelo zbrati oz. preveriti podatke prav za vsa »živa« društva. FZS namreč nima natančnega podatka. Največ informacij sem dobil od gospoda Venija Feranta, prizadevnega aktivnega člana IO FZS, ki je član FD Žalec. Po njegovi evidenci (glede na plačano članarino na TRR FZS) naj bi vsa društva štela skupaj 734 članov, od tega 38 mladincev. Podatke sem preveril tako, da sem vsa društva kontaktiral preko elektronske pošte in na ta način pridobil informacije od 18 društev. Od ostalih sem članstvo dobil preko telefona..

V večini društev prevladujejo filatelisti, v nekaterih pa so v manjšini. Recimo DZ Sciurus je lani štelo 29 članov, filatelistov pa so imeli le 6, DZ A-Go so imeli 50 članov, od tega 38 filatelistov, DZ Domžale 16 članov, od tega 9 filatelistov.

Največje društvo po številu članov je bilo lani FD Ljubljana (72), najmanjše pa FD Metlika (9)....

<i>zap. št.</i>	<i>društva - člani FZS</i>	<i>število članov 2015</i>	<i>št. članov po evidenci FZS 2015</i>
1	DZ Ajdovščina - Nova Gorica	50	37
2	FNK Celje	10	ni podatka
3	DZ Domžale	16	9
4	FD dr. Franc Marušič - Nova Gorica	47	47
5	FD Drava Muta-Vuzenica	20	13
6	FD Idrija	33	32
7	PND Ilirska Bistrica (filatelistična sekcija)	17	14
8	FD Ivan Vavpotič - Kamnik	43	43
9	FND Klasje Beltinci	12	13
10	FK Koper	19	17
11	Koroško FD - Ravne na Koroškem	32	33
12	FD Ljubljana	72	60
13	FD Lovro Košir - Škofja Loka	33	28
14	SFD Lovro Košir - Trst	21	21
15	FD Murska Sobota	22	ni podatka
16	FD Maribor	54	49
17	FD Metlika	9	ni podatka
18	FD Novo mesto	58	58
19	FD Oton Župančič - Črnomelj	10	10
20	FND Piran	12	12
21	FD Ptuj	22	22
22	FD Radovljica /prenehalo 31.12.2015/	37	37
23	DZ SCIURUS - Radovljica	29	6
24	FD Slovenj Gradec	30	30
25	FD Trbovlje	54	44
26	DZ Verigar - Brežice	29	26
27	FD Žalec	66	66
	skupaj	857	734

Točkovanje aktivnosti društev v okviru FZS

Ljubo Ukmar

Filatelistična zveza Slovenije (FZS) vsaki dve leti povabi društva članice FZS, da se prijavijo na točkovanje aktivnosti.

Rezultati FD Idrija v preteklih 10 letih so bili sledeči:

2006: točkovanje za leti 2004-05 / 3.676 točk / 1. mesto

2008: točkovanje za leti 2006-07 / 2.566 točk / 2. mesto

2010: točkovanje za leti 2006-07 / 2.323 točk / 3. mesto

2012: društvo ni sodelovalo v točkovanju

2014: društvo ni sodelovalo v točkovanju

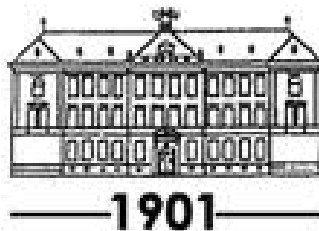
2016: točkovanje za leti 2014-15 / 1.780 točk / 6. mesto

V letih 2012 in 2014 FD Idrija ni sodelovalo, ker smo ocenili, da je bil pravilnik, ki je bil v veljavi od leta 2004 in sistem točkovanja zastarel in zato premalo objektivno. Junija 2013 je FZS sprejela prenovljen pravilnik.

Vsiljuje se vprašanje zakaj se društva ne prijavljajo k točkovanju. Letos se je prijavilo slabi dve tretjini, točneje 15 društev od 26 (FD Radovljica je konec 2015 prenehalo delovati). Zlasti pade v oči, da se letos k točkovanju nista prijavil dve izmed večjih in aktivnih društev FD Trbovlje in FD dr. Franc Marušič Nova Gorica.

<i>vrstni red</i>	<i>društvo</i>	<i>št. točk</i>
1	FD Ljubljana	3.625
2	Koroško FD - Ravne na Koroškem	3.352
3	FD Lovro Košir - Škofja Loka	2.295
4	DZ Ajdovščina - Nova Gorica	2.155
5	FD Novo mesto	2.075
6	FD Idrija	1.780
7	FD Maribor	1.510
8	FD Žalec	1.398
9	DZ Verigar - Brežice	1.260
10	FD Drava Muta-Vuzenica	1.235
11	SFD Lovro Košir - Trst	679
12	FNK Celje	560
13	PND Ilirska Bistrica (filatelistična sekcija)	428
14	FD Ivan Vavpotič - Kamnik	420
15	FD Slovenj Gradec	213

Društva in njihovi rezultati pri letošnjem točkovanju za leti 2014-15.

Idrijsko -
Cerkljanska
razvojna
agencija
d.o.o. Idrija

MESTNI MUZEJ IDRİJA
MUZEJ ZA IDRİJSKO IN CERKLJANSKO

Slovenija
IDRIJA
www.visit-idrija.si

Center za
idrijsko dediščino

GOSTINSTVO POLAK DRAGO POLAK S.P.

.ODTISI.

kreativne poteze

JANI PETERNELJ

Fotografija Robert Zabukovec, Fotoraj s.p.

METKA RUPNIK

DELAVSKO GODBENO DRUŠTVO LETA 1920

Prva vrsta (z leve proti desni): Polde Blažič, Anton Kenda, Franc Zelenc, Polde Treven, dirigent Štefan Lapažne, Jože Močnik, Pavel Lapažne, Janez Jerab, Karel Pahor.

Druga vrsta: Rafael Lapažne, Janez Kogej, Peter Lazar, Tone Jerab, Filip Murovec, Anton Štajer.

Tretja vrsta: Janez Gnezda, Jože Markš (ml.), Jože Kobal, Janez Župančič, Franc Lapažne, Jože Markš (st.), Jakob Gruden